National Library 50253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library Bibliothèque Nationale
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 69 (2893) XXXI aastakäik — Neljapäeval, 16. septembril 1982 — Thursday, September 16, 1982 — Üksiknumbri hind 60 centi

Torustiku ehitamine omal jõul?

USA tehnoloogia embargo põhjustab N. Liidus rahvusliku liikumise

USA presidendi Ronald Reagani katsed pidurdada Lääne-Euroopa kompaniisid N. Liidule gaasijuhtmestiku ehitamiseks tehnoloogiat andmast, on jäänud tagajärjetuks. Tagajärg on olnud lahkhelid USA ja nelja Lääne-Euroopa riigi vahel, mis on võtnud mõnes osas sellise ulatuse, et Reagan on pidanud hakkama oma otsuseid pehmendama ja ümberarvestama.

Kui Lääne-Euroopa riigid ei arvesta eriti tõsiselt USA embargo ja keeldudega, siis hoopis tõsiselt arvestab neid N. Liit. Ta leiab, et kuigi Prantsuse president Francois Mitterrand ja Inglise peaminister Margaret Thatcher on vastu USA keeldudele, on siiski selge, et privaatkompaniid, mis olenevad suures osa USA tehnoloogiast, ei ole suutelised oma lubadusi täitma varustuse andmisel, mida läheb vaja hiiglasliku Siberi-Euroopa gaasijuhtmestiku ehitamiseks. N. Liidule on aga gaasijuhtmestik esikohal. Riigil on praegu väga tõsised finantsilised probleemid ja igasugune viivitamine võiks ähvardada kommunistide poliitilisi plaane.

Augusti lõpul toimus Kremlis kahepäevane hädaolukorraline nõupidamine, millest võtsid osa juhtivad loodusliku gaasi ja konstruktsiooni eksperdid ning kus oli tehtud tähtsaid otsuseid.

Lepiti kokku, et selline eluliselt tähtis ettevõte nagu gaasitorustiku ehitamine, mis hakkab Moskvale aastast 1985 sisse tooma 7,5 miljardit dollarit aastas, ei tohi olla olenev Lääneriikide poliitilisest olukorrast.

Samas töötati välja kiire plaan gaasikompressorite ja torude tootmiseks. N. Liidu eksperdid kinnitasid oma valitsusele, et kahe aastatega on N. Liidu tööstus võimeline produtseerima 75% torustiku ehitamisel vajalikust varustusest. Silmapilkselt Tshehhoslovakkia, Ida-Saksamaa ja Austria teatasid, et nad võtaksid osa sellest suurest tööstuslikust operatsioonist ähvardatud ettevõtte päästmiseks.

N. Liidu meedia alustas intensiivset kampaaniat,

pöördudes nõukogude rahva patriotismi poole saamaks vabatahtlikke uue vabriku ehitamiseks Siberisse,

mis oleks spetsiaalselt uue projekti vajaduste täitmiseks.

Ka on Prantsusmaal salajane kokkulepe N. Liiduga, mida prantslased ise küll eitavad, aga USA kinnitab, et prantsuse kompaniid on lubanud N. Liitu abistada uue torustiku varustuse tööstuse ehitamisel.

1. sept. saadeti Moskvas teele esimene grupp, 200 noorkommunistliku ühingu liiget, enamus tehniliste instituutide ja kolledzhite lõpetajad, suure propagandavaimustusega Siberisse hiiglaslikku torutööstust ehitama.

Kõnelejad, kes lahkujaid raudteejaamas saatsid, võrdlesid olukorda II maailmasõjaga,

kus ainult entusiasm ja kõva töö aitasid nõukogude rahval võita sakslaste piiramisrõngas Leningradis ja pärast kaotusi Ukrainas, mis oli riigi tööstuslikuks ja põllumajanduslikuks piirkonnaks.

Asja teatas Vietnami kommunistlik ajaleht Nhan Dan, et noored vietnami töölised on valmis minema N. Liitu, et „tasuda kõva tööga isaliku toetuse eest, mida meie nõukogude vennad andsid sõja ajal USA imperialismi vastu.“ Tegelikult on vähemalt 40.000 vietnami töölist juba torustiku ehitamisel.

Siberi ja Euroopa vaheline gaasijuhtmestik on saanud tähtsaks elemendiks N. Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitees,

millega viiakse rahva tähelepanu toidupuuduselt ja kiiresti madalduvalt elustandardilt.

Üks N. Liidu gaasijuhtmestiku delegatsiooni liige ütles Prantsusmaal: „Me peaksime olema tänulikud USA presidendile Ronald Reaganile tema embargo eest. Ta on sundinud meid alustama tööd projektiga, mis oli mõeldud teha alles aastal 1990. Meil tuleb arvestada nüüd oma ressurssidega. Me oleme alati vastu hakanud, kui meid on nurka surutud.“

Tulevat siiski arvestada,

et Lääne-Euroopa riskeerib pigem tõsise lõhega NATO-riikide organisatsioonis, kui katkestab Ida-Lääne kaubanduse,

mis annab suurele hulgale tööd ja pakub heledamaid väljavaateid isegi suuremaiks eksportideks.

See on uus meeleolu Lääne-Euroopas, mis on põhjustanud juba Reagani poliitikale kaotusi. Tähtis kõrvalefekt võib olla uuesti tärkav usk lääne-eurooplaste hulgas, et on palju eelistatum olla kahe suurjõu partner, kui olla olenev ainult ühega nendest.

Buffalo rahvatantsurühma „Vikerkaare“ liikmed, kes esinesid Seedriorul sõjameeste suvepäevadel. Vasakult: Barbara Lindeman, Paula Bogdan, Piret Oja ja Mai Põvvat. Foto: Tommy Tomson

Hiina kongress lõppes

PEKING — Hiina kommunistliku partei 11-päevane kongress lõppes kontrolliva ja valvava distsiplinaarse komitee ja uute keskkomitee liikmete valimisega. 12. partei kongress võttis vastu terve rea laiaulatuslikke reforme partei bürokraatia struktuuri ümberkorraldamisel ja uenduslike Deng Xiaopingi reformide kinnitamisel. Xiaoping on nüüd uueks Hiina valitsejaks.

Solidaarsus soovib läbirääkimisi

VARSSAV — Solidaarsuse põrandaalused juhid on pöördunud ettepanekutega Poola sõjaväelise valitsuse poole, soovides et valitsus alustaks läbirääkimisi Lech Walesa ja ülejäänud poola iseseisva ametiühingu vangistatud juhtidega.

Põrandaalune dokument andis valitsusele võtme Solidaarsuse nõudeile, kus on tingimuseks kõigi vangistatud aktivistide vabastamine, kui üks suurem kontsessioon sõjaväeliselt valitsuselt.

Viie põrandaaluse juhi poolt allakirjutatud dokumendis öeldi,

et jõuga ükski ei saa riiki valitseda, kui valitsus pole seda mõistnud teisiti teha,

kui läbirääkimisi pole alatud Solidaarsuse rahvuskomiteega, mida juhib ametiühingu juht Lech Walesa, siis võivat valitsus kaotada võimaluse konflikti rahulikuks lahendamiseks.

Poola viimased rahutused, mis näisid olevat pääsenud valla rahulikuna mõeldud demonstratsioonidest ja mis on hukka mõistetud ametiühingu juhi Lech Walesa poolt, tõid kaasa arvukaid uusi arreteerimisi, viis surmaohvrit ja valitsuse ähvarduse kohaselt võimaluse riigikukutajaile seaduse alusel kuni 25-aastase vanglakaristuse.

☆

13. septembril, Poola ametiühingu Solidaarsuse keelustamine ja sõjaseaduse maksmapaneku ühel-sanda kuu täitumise puhul oli Poolas rahutusi. Wroclawis loopisid protesteerijad politseinikke kividega, vigastades neist nelja.

Krakowi eeslinnas Nowa Hutas kasutas politsei demonstreerijate laiali ajamiseks pisargaasi ja veekahureid.

Katsed demonstratsioonide organiseerimiseks olid ka Szczecinis ja Lodzis, kus mõned kümned demonstreerijaist vangistati.

Demonstratsioonid toimusid vaatamata, et põrandaalused Solidaarsuse ametiühingu juhid kutsusid rahvat üles sporaadiliste rahutuste lõpetamiseks. Poola teadeteagentuur PAP ütles, et Wroclawis olid rahutused alanud siis, kui politsei oli arreteerinud 50 „huligaani“.

Protestidemonstratsioonid olid samaaegsed, kui Poola välisminister Stefan Olszowski saabus tagasi külaskäigult Moskvasse,

kus N. Liidu juhtkond oli väljendanud oma rahulolematust kuidas poolakad sõjaseaduse rezhiimi rakendavad põrandaaluse opositsiooni mahasurumisel ja nõudsid, et valitsus võtaks rangema hoiaku.

E. V. esindajale Ernst Jaaksonile Kanada eestlaste kuldteenetemärk

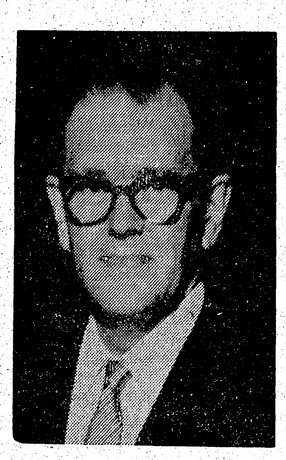

Möödunud reedel korraldas E. V. esindaja Ühendriikides peakonsul Ernst Jaakson New Yorgis Eesti Majas vastuvõtu E.V. uue konsuli dr. Aarand Roosi tutvustamiseks kohaliku eesti ühiskonna esindajaile. Vastuvõtule oli kogunenud umbes 80 inimest, nende seas ka Torontost ÜEKN koosolekule sõitnud Kanada EKN esindajad.

Koosolekul tutvustas E. Jaakson dr. A. Roosi ja tema senist tegevust. Ta on ka varem olnud USA-s töötades Ameerika Hääle juures ja viimati oli Soome-Ugri Instituudi juhatajaks Lundis Rootsis. Dr. A. Roosi kui kolleegi tervitas aupeakonsul I. Heinsoo Kanadast ja EKN esimees L. Leivat andis E. V. esindajale E. Jaaksonile üle Kanada eestlaste Kuldteenetemärgi tunnustuseks tema kauaaegse töö eest E. V. esindajana ja ka Kanadasse E. V. esinduse saamisele kaasaaitamise eest. Konsul dr. A. Roosi tervitasid veel Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu esimees L. Savi ja USA Eesti Rahvuskomitee esimees J. Simonson.

Tervitajaile vastas dr. A. Roos soojasõnaliselt tänusõnadega, rõhutades, et ta tahab anda oma parima Eesti Vabriigi konsulina oma ülesannete täitmisel ja soovib olla heas koostöös eesti keskorganisatsioonidega Eestile vabaduse taastamiseks.

Iisrael ja Vatikan „sõjajalal“

Uued pommirünnakud Bekaa orus asuvaile Süüria vägedele ja palestiinlastele

JERUUSALEMM — Paavst Johannes Paul II otsus Palestiina Vabastusorganisatsiooni juhi Yasser Arafati vastuvõtmiseks Roomas on juudid väga vihaseks teinud ja nende väljenduste toorusel pole piire. Iisraeli ametnikud on öelnud, et nad katsuvad teha, mis võimalik selle kokkusaamise vältimiseks, minnes isegi kohtumispaiga hoonet piketeerima.

Üks Iisraeli vanem ametnik ütles, et sama kirik, mis ei öelnud ainsatki sõna kuuel sõja-aastal, kui juute Euroopas hukati ega öelnud sõnagi, kui Liibanonis seitse aastat kristlasi surmati, on nüüd valmis kohtuma mehega, kes organiseeris kuritegevust Liibanonis ja on valmis Iisraeli hävitamiseks lõpetama komplektselt natsi-Saksamaa poolt alustatud tööd. Kui paavst kohtub Arafatiga, siis see näitab, et midagi on viltu kiriku moraalsete standarditega.

Iisraeli riigimehed kardavad, et paavsti kohtumine Arafatiga tugevdab viimase ja PLO seaduslikku tugevust läänemaailma silmis. Juudid püüavad praegu iga hinna eest muutuda üleöö pai-lasteks,

kelle kohta on meedia ülekohtuselt sisendanud inimestesse valearvamusi.

Liibanoni sündmused pole veel unustanud. Juudid tahavad kiiresti olla teises valguses, tuues ja korrates iga päev „holocausti“ ja natsi-Saksamaa süütegusid maailma silmade ette, eriti kasutades selleks televisiooni.

Paavsti moraalne tugevus oma vaadete kinnitamisel ja õige kännataja hindamisel tekitab meelepaha, mille väljendamiseks Iisraelil puuduvad sõnad.

Vatikani ametnik aga lükkas kõik Iisraeli süüdistused tagasi, kui ajalooliste faktide väänamised, ebatõed.

Paavst Johannes Paul II kohtus juba 1980. a. Arafati abi Afif Saffiediga ja on korduvalt öelnud, et palestiinlastel on õigus oma kodumaale, kuigi ta pole ametlikult PLO-d tunnustanud.

Samal ajal on Iisraelil Beiruti pommitamisest pomme üle jäänud

ja mitmel päeval on olnud ägedaid rünnakuid Bekaa orus asuva Süüria sõjaväe ja palestiinlaste vastu,

kus neil olevat olnud sõjaõnne. Pommirünnakud on 98 Süüria poolt tehtud vaherahu kokkuleppe rikkumise karistuseks.

Mõned vaatlejad ennustavad, et Iisraeli järgmine eesmärk ongi rünnak Süüriale, kuna N. Liidu relvade nõrga vastupanujõu tõttu on see otse ligitõmbavaks eesmärgiks. Iisrael siiski eitab sellise plaani olemasolu, öeldes, et karistused piirduvad ainult Bekaa orus asuvate vägede vastu.

6. ja 7. nov. Eesti Majas
Maalikunstnik
Joann
SAARNIIT
35. ISESEISEV
tööde näitus

Soomeugri sümpoosionil Soomes

Eesti teadlasi püüti asendada venelastega

STOKHOLM (EPL) — Soomlased on järjekordseiks korraldajaiks läänemeresoome keelte sümpoosionile, mis toimub septembrikuus Jyväskyläs. Kutsed olid saadetud ka okupeeritud Eestisse kokku 25-le fennougristile, kes avaldasid ka valmisolekut sümpoosionile tulekuks.

Äkki aga tuli soomlastele Moskvast teade, et osalejad Eestist jäävad ära ning nende asemele tulevad vene fennougristid Leningradist. Korraldajad olid äärmiselt üllatunud, kuna eesti õpetlaste eemalejäämine tähendanuks sümposioni kvaliteedi silmatorkavat nõrgenemist. On ju eesti teadlaste panus läänemeresoome keelte uurimisel üks olulisemaid.

Soomlased reageerisid esmakordselt resoluutselt:

kui eestlased ei tule, jääb kogu sümpoosion pidamata!

Siis aga saabus Moskvast uus läkitus: tegemist oli arusaamatusega, 25 eestlast tulevad siiski Jyväskylässe...

KILLAPIDU
Eesti Majas laupäeval, 23. oktoobril 1982. a.
PUHASTULU EESTI MAJALE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $45.—, poolaastas $24.— ja veerandaastas $13.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $55.—, poolaastas $29.— ja veerandaastas $15

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.,
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Eesti sõjameeste suvepäevadel Seedriorul toimunud laskevõistluse võitjad ja auhindade üleandjad. Vasakult kohtunik J. Reinoja, aupeakonsul I. Heinsoo, E. Lindaja, A. Jurs ja M. Pihlak.

Foto: Tommy Tomson

Reagani rahuplaan kaalumisel

President Reagan sooritas kahtlemata erakordselt julge sammu, kui ta äsja avaldas oma uue plaani Iisraeli ja Araabia riikide vaheliste tülide lõpetamiseks ning Kesk-Idas rahu saavutamiseks. Reagani plaan põhineb põhiliselt kompromissidele ja vastastikustele järeleandmistele, mis praktiliselt on ainsaks võimaluseks praeguse pingelise olukorra lahendamiseks ning ükssteisele järgnevate sõdade täielikuks elimineerimiseks, kuid kuidas selle plaani realiseerimine praktiliselt õnnestub on omaette suureks küsimusmärgiks. Praeguste väljavaadete juures on väljavaated Reagani plaani alt orust mäeharjale viimiseks võrdlemisi kasinad, kuna selle juures leiavad iludusvigu nii araablased kui ka Begini valitsus Iisraelis.

Võib-olla on nendel välispoliitilistel vaatlejatel õigus, kes mainivad, et Reagani plaani koostamisel ja selle vormimisel on märgata uue välisministri Shultzi konstruktiivseid ideid ja tasakaalustavat kätt. Tundub, et Ühendriikide valitsuse uus programm Kesk-Idas rahu saavutamiseks on koostatud eesti tuntud vanasõna „hunt söönud ja lambad terved" printsiipidel. Uue rahuprojekti kohaselt ei tule praegu Iisraeli okupatsiooni alla kuuluvatel aladel Jordani jõe läänekaldal ega Gaza kitsusel rajamisele iseseisev Palestiina riik, kuid samal ajal ei tohi ka Iisrael neid maa-alasid annekteerida. Jordani läänekaldal ja Gaza kitsusel elavatele palestiinlastele garanteeritakse autonoomia Jordaaniaga loodud liidu raamistuses ning plaanile vajalike aluste rajamiseks peab Iisraeli valitsus koheselt lõpetama uute asulate rajamise okupeeritud aladel.

Jeruusalemma tuleviku küsimuse jättis Reagan lahtiseks, mainides ainult, et linna tulevik tuleb otsustamisele vastavatel läbirääkimistel. Kuna Begin on alati maininud ,et Iisrael vajab Jordani läänekallast oma julgeoleku kindlustamiseks, siis võttis Reagan temalt selle relva käest raudkindla lubadusega, et Ühendriigid kindlustavad Iisraelile ta julgeoleku.

Begini senist küünte ja hammaste näitamise poliitikat arvesse võttes ei olnud üllatuseks, et ta Reagani ettepaneku kohe kiiresti tagasi lükkas ning presidendi rahuofensiivi trotsides korralduse tegi uute iisraeli asunduste rajamiseks okupeeritud aladele. Begini vihased tiraadid Iisraeli parlamendis ja pressikonverentsil jätsid mulje, et Reagan oli oma ettepanekutega astunud risti vastu ja ajanud nurja Iisraeli valitsuse praeguse poliitika, mis taotleb Camp Davidi kokkuleppetest mööda libisemist, nende meelevaldset tõlgendamist ning okupeeritud alade sammsammulist taasalülitamist. Lõppeesmärgiks on nende territooriumide täielik annekteerimine ja Iisraeliga liitmine.

Kuid Reagani plaani realiseerimisele tuleb takistusi ka teiselt poolelt — Palestiina Vabastusorganisatsioonilt ja Araabia riikidelt, kes arutasid Washingtoni ettepanekut hiljuti Marokos peetud konverentsil. Nõupidamisest osa võtnud 22 riigi esindajad jõudsid üksmeelsele kokkuleppele ühe olulise takistuse ületamiseks — Iisraeli riigile kaudse tunnustuse andmiseks, kuid jäid samal ajal oma nõudmise juurde, et Jordani läänekaldale tuleb rajada iseseisev Palestiina riik ning Iisrael peab andma oma tunnustuse Palestiina Vabastusorganisatsioonile. Araabia riigid suhtusid üldiselt sümpaatselt ja positiivselt Reagani ettepanekuisse ja asusid seisukohale, et need võivad olla alusteks vajalike läbirääkimiste alustamisel.

Mis juhtub edasi? Eksperdid arvavad, et Ühendriikide plaani realiseerimisele on suuremaks vastaseks Iisraeli peaminister Begin kui Palestiina vabastamisorganisatsiooni juht Arafat. Mõned Valge Maja nõuandjad kardavad kõige rohkem, et Begin ignoreerib täielikult Ühendriike ning annekteerib Jordani läänekalda ja Gaza kitsuse, mis saab kindlasti kogu maailma poolt üldise hukkamõistu osaliseks ning paneb Iisraeli toetavad ameeriklased erakordselt täbarasse olukorda. Optimistid loodavad siiski, et Iisraeli parlamendis vähemuses olev tööerakond, kes pooldab põhimõtteliselt Reagani ettepanekuid, suudab Beginit ja tema nõuandjaid mõjutada kompromissidele, milleks praegu on siiski vähe väljavaateid.

Reaganile on nõu antud Beginile suurema surve avaldamiseks, milleks Ühendriikidel on suured võimalused, kuid president on esialgu loobunud sellest ning katsub mõjukate ameerika juutide kaudu Iisraeli sõjakat valitsust mõjutada. Välisminister Shultz on juba kohanud juudi rahvusgrupi juhtidega ning peatselt järgneb juutide delegatsiooni visiit Reagani juurde.

Need on praegu laias laastus olukorrad ja probleemid, mis ähvardavad Reagani rahuplaani. Nagu sellest nähtub on komistukive ja takistusi palju, millega kaasub pinev olukord Liibanonis, kuna Iisraeli ja Süüria väed on seal igal hetkel valmis üksteist veristama, mis lükkab rahu saamise võimalused veelgi kaugemale.

K. A.

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

ALLVEELAEVAD SOOME RANNIKUL

Mitmed tähelepanekud vaikitakse olematuks

TURU — Soome territoriaalvetes või päris nende läheduses Ahvenamerel on märgatud tänavu suvel kolm korda allveelaevu. Kord oli näha samaaegselt isegi kaht allveelaeva. Viimati märgati neid augusti alul Ahvenamerel. Nüüd on Soome piirivalve alustanud selles piirkonnas hoolikamat valveteenistust.

Piirivalveasutustes teenivad merevalvurid ütlevad, et tänavu suvel on tehtud kokku 7—8 allveelaevade kuulmis-tähelepanekut. Nad hoiatavad samas siiski kuulmis-tähelepanekute ebakindlusest ja sellest, et osal tähelepanekuil võis olla tegemist sama allveelaegaga.

Kõik merevalveüksused Ahvenamerel on teinud kuulmis-tähelepanekuid. Nähtud ei ole ühtki. Kui allveelaevad liiguvad veel Ahvenamerel rahvusvahelistes vetes, need on siis juba rikkunud Soome piiri, kuna kotisarnased rahvusvahelised veed lõpevad Ahvenamere järel.

Sukeldudes Põhjalahel ja sealt ära hiilides rikuvad võõrad allveelaevad Soome või Rootsi territoriaalpiire sinna minnes või sealt tagasi tulles, kuna need liiguvad üksnes kõik kummale riigile kuuluvaist vetest läbi.

KÕIGIST PIIRIRIKKUMISTEST POLE RÄÄGITUDKI

Piirivalvepunkt on teatanud ainult 16. juunil johtunud Soome piiri rikkumisest ja äsjasest vahejuhtumist. Selle kõrval nende vahepeal johtunud kahe allveelaeva samaaegsest märkamisest ei ole teatatud ega antud avalikkusele mingeid teateid.

16. juunil olnud allveelaeva vahejuhtum avaldati ainult selletõttu, et allveelaeva jälitanud ja hirmutuspommidega ahistanud Rootsi valvelaevad nägid, et ka Soome valvelaevades märgiti allveelaevu. Rootsi laevad lõpetasid allveelaevade jälitamise ja pommitamise, kui Soome valvelaevad alustasid allveelaeva eemale tõrjumist oma hoiatuspanustega. Ükski Soome piirivalveasutus ei oleks teatanud sellest vahejuhtumist, kui nad poleks kartnud, et asi nagunii tuleb avalikuks rootsi ajakirjanduse kaudu nagu on alati olnud mitmel korral.

STENBÄCK TUNNISTAS ROOTSLASTELE

Augustikuul tehtud tähelepanekud avaldas Soome välisminister Pär Stenbäcki külaskäigul olnud rootsi ajakirjanikele antud pressikonverentsil, millest Rootsi raadio kohe oma uudistes teatas. Selle väljenduse kohaselt tundmatud allveelaevad tungisid Soome vetesse; neid on liikunud seal palju sagedamini kui üldiselt sellest on räägitud. Stenbäck oli Helsingis kohanud ka Rootsi välisministeeriumi riigisekretäri Leif Leiflandi.

Rootsi raadio jutustas, et Soome ametivõimud on teatanud tänavu suvel varem märgatud tundmatuid allveelaevu Ahvenamaa läheduses. Siis aga selgus, et neid piiririkkumisi on olnud palju rohkem ja et need on olnud just samas piirkonnas ja laiuskraadil. Selkämerel nagu „palju juttu põhjustanud piiririkkumised Rootsi vetes."

Tähelepanekuid allveelaevade tegevusest Selkämerel peetakse Rootsis uuteks näheteks, mille põhjusi arutletakse ametlikul pool murelikult. Varem märgatud samasugune tegevus on olnud rohkem lõunapoolses vetes.

Soome välisminister Stenbäck ütles, et soomlased on sama mures kui ollakse Rootsis. „Mõnikord oletame, et allveelaevad on rohkem huvitatud Rootsi piirkonna vetest ja usume, et need tulid Soome vetesse hoopis mõnel teisel põhjusel", iseloomustas ta oma seisukohti. Võibolla on üks põhjus sellest, et Soomes ei ole piiririkkumisist tehtud nii palju lärmi kui Rootsis.

OMAPÄRANE KOOSTÖÖ KAHE RIIGI VAHEL

Soome on teinud vahejuhtumeist järeldusi, mis võiksid väljenduda sügavuspommide laskmises allveelaevade lähedale. Selle kõrval on Rootsi ja Soome omavahel koostöös. Riigid vahetavad nüüd teateid allveelaevade liikumisest Läänemere põhjaosas ja on koordineerinud valvetegevuse põhjapoolses vetes.

Koostööle ei anta liigset poliitilist tähendust; rohkem saaks räägida kõrvutisest valveteenistusest, mida on tugevdatud piirivalve tähelepanekute põhjal. Ka on hoiatuspanuseid kasutatud võimaliku territoriaalvee piiririkkumise takistamiseks.

Ka eelmisel aastal märgati Soome vetes võõrast allveelaeva, mille Soome valvelaev „Kuikka" ajas hirmutuspommidega minema Ahvenamerelt. Ka siis väitis välisminister Stenbäck, et välisministeerium suhtub tõsiselt ja murelikult piiririkkumistesse. Nüüd, kui asjast räägitakse, on ka Soome kalurid teatanud omapoolseist allveelaevade märkamistest, millest nad pole aga ametivõimudele teatanud.

Küsimusele andis tähelepanu ka rootsi ajaleht „Svenska Dagbladet", ironiseerides „soomlaste muretsemise" üle ja iseloomustas kahe riigi vahelist koostööd: kui Rootsi heidab sügavuspomme, katsudes allveelaeva pinnale sundida oma kuuluvuse näitamiseks, siis Soome katsub vältida nendega tegemist teha. Ka ütleb ajaleht, et kui suvel märgati Põhjalahel allveelaeva, siis pidi see tagasi liikuma Ahvenamaa ja Soome vahel olevate vete kaudu, kus merepõhi on eriti raske veealuseks navigeerimiseks, mistõttu võib kõne all olla pinnal sõitmine. Aga tundmatule allveelaevale ei katsu kumbki päritolu anda.

Kanadalased pooldavad palgatõusu piiramist

OTTAWA — Kanadas äsja korraldatud ringküsimuse põhjal pooldab 64 protsenti küsitatutest valitsuse programmi föderaalvalitsuse riigiteenijate palgatõusu piiramiseks, lubades esimesel aastal tõusu 6 protsenti ja teisel aastal 5 protsenti. Ringküsimusele vastajatest soovis 67 protsenti selle programmi rakendamist ka provintsivalitsuse teenistujatele ning 63 protsenti leidis, et programmi tuleks laiendada ka eraettevõtetes töötavatele inimestele.

Ringküsimuse tulemused olid suureks rõõmusõnumiks võimul olevale liberaalide parteile, kes teeb suuri pingutusi Kanada majanduse praegusest ummikust päästmiseks.

Parteile oli samuti tiivustavaks sõnumiks teine ringküsimus, mille põhjal partei populaarsus on üle saanud oma madalseisust ja hakanud taas tõusma.

Parteile andis pärast viimase eelarve esitamist oma poolehoiu ainult 28 protsenti küsitatutest, kuid nüüd on see protsent tõusnud kolme protsendi võrra. Konservatiivide partei populaarsus langes viimase ringküsimuse põhjal kolme protsendi võrra kuid ületab siiski veel liberaalide populaarsuse 10 protsendi võrra.

Palgatõusu piiramist pooldavad seisukohad on mõjunud kainestava tegurina Kanada ametiühingute juhtidele,

kes peavad oma suuri palganõudmisi hakkama kohandama vastavalt praegusele majanduslikule kitsikusele.

Töölised saevad oma oksa

TORONTO — Kanada tööliste püha puhul avaldatud mõtete hulgas öeldi, et Kanada autotööstus, mis on juba ennegi finantsilistes raskustes, võib saada oma ametiühingutelt surmalöögi, kui United Autoworkers (UAW) president Bob White ei võta tagasi ametiühingu nõudmist, mille kohaselt töötasud tõuseksid igal järgmisel aastal 14%. UAW on valinud tänavuseks survekompaniiks General Motors'i, kus kuulutatakse käesoleval kuul streik, kui ametiühingu nõudmistele ei tulda vastu.

Mässulised vigastasid USA helikopterit

SAN SALVADOR — Salvadori vasakpoolsete mässuliste tuli vigastas USA-s valmistatud helikopterit just väljaspool San Salvadori õhujõudude baasi. Mässulised tulistasid väikseist relvadest UH-10 „Huey" helikopterit, kus ei olnud siiski ühtki 55-st USA sõjalisest nõuandjast, ka pole teada, et olnuks helikopteri meeskonnas surmasaanuid.

Kommentaarid

Kui Torontos viibivalt Ühendriikide varaameti sekretärilt Donald Reganilt küsiti, kas Washington jääb oma senise poliitika juurde, mis karistab Euroopas tegutsevaid ettevõtteid selle eest, et nad annavad venelastele masinaid ja tehnoloogiat gaasijuhtmestiku ehitamiseks Siberist Lääne-Euroopasse, siis vastas sekretär tõrjuvalt, et president Reagan kaalub kõiki võimalusi torustiku pidurdamiseks, kuid ta ei taha sealjuures vastuollu sattuda oma liitlastega Euroopas. See tähendab seda, et president Reagan taganeb samm-sammult oma senisest rangest gaasijuhtmestiku ehitamist takistavast poliitikast ja asub liitlaste survel järeleandmiste teele. Esimesed selle poliitika tulemused on juba näha, kuna Ühendriigid ei katkesta kõiki oma kaubanduslikke sidemeid nende firmadega, kes varustavad venelasi, vaid piirduvad ainult õli ja gaasi varustuse ja tehnoloogia müümise keelustamisega nendele ettevõtetele.

Kahtlemata ei ole Washingtoni ja Lääne-Euroopa vaheline tüli vene gaasijuhtmestiku ehitamise toetamiseks veel lõplikult lahendatud, kuid praeguste väljavaadete ja arengusuundade juures tuleb Euroopa sellest nägelemisest välja võitjana. Lääne-Saksamaa, Inglismaa, Itaalia ja Prantsusmaa annavad lahkel käel venelastele krediite, tehnoloogiat ja masinaid ning hakkavad vastutasuks saama siberi maagaasi, mille eest makstavad summad aitavad täita Moskva võimumeeste tühjusest kokku vajunud taskuid ning aidata ta majandust päästa kuristiku veerelt.

Kuid kuidas on lood torustiku ehitamiseks rakendatud poliitiliste sunnitöölistega, kellede kasutamise kohta liiguvad vabas maailmas usaldusväärsed andmed, mida Moskva seni ei ole suutnud ümber lükata? Kahjuks näib, et orjatööliste kasutamine ebainimlikes tingimustes on täielikult unustatud. Euroopa riigid tunnevad eelkõige huvi nende majanduslike eeliste vastu, mida nad ootavad vene gaasi voolamisest Lääne-Euroopasse ning president Reagan on sidunud oma vastuseisu juhtmestikule peamiselt poola rahva vägistamise küsimusega. Teiste rahvaste karm saatus ja kannatused jäävad Euroopas majanduslike huvide esirinda tõstmisel täielikult unustuse hõlma ja Ühendriikides ei ole Reagan oma antikommunistliku poliitika arendamisel nähtavasti veel nii kaugele jõudnud, et ta tõstaks rõhutatult esile orjatööliste kasutamise küsimuse, eriti veel kui tal tuleb tõsiselt arvesse võtta Euroopa riikide seisukohti.

Mõningate andmete põhjal tegi Prantsusmaa president Mitterrand oma saadikule Moskvas ülesandeks orjatööliste rakendamise küsimuse uurimise. Sellest presidendi algatusest on nüüd juba möödunud tükk aega, kuid uurimise tulemustest pole midagi kuulda. Paratamatult kerkib keelele küsimus, kas venelased pole uurijaid ninapidi vedanud nagu nad seda paljudel juhtudel on teinud läänerriikide ajakirjanike ja diplomaatidega või on tõe selgitamisel jõutud veendumusele, et siberi gaasi tootmine poliitiliste orjatööliste abil Lääne-Euroopasse on Moskva „sisemine asi", millega Euroopa riikidel pole midagi tegemist.

☆

Neil, kelledel on võimalik olnud okupeeritud Eestis ilmuvaid ajalehti jälgida, on kindlasti silma torganud, et sealsed ajalehed pühendavad suure osa oma ruumist heina- ja põllusaagi õigeaegsele koristamisele ning vajaliku lööktöö organiseerimisele ja tiivustamisele. „Rahva Hääes" on selleks otstarbeks loodud eri rubriik, mis kannab kõlavat, kuid ühtlasi ka ähvardava iseloomuga pealkirja: „Saak kadudeta salve!" Näib, et Eestis võimul olevatele parteimeestele on Moskvast kindel käsk kätte antud põllumajanduse produktsiooni tõstmiseks ja ähvardatud, et kui Eestist rohkem vilja, piima ja liha Venemaa toitmiseks ei tule — küll me siis vaatame!

Kõigis nendes „Rahva Hääle" artiklites, milledest osa kannab ka üldpealkirja „Toitlusprogramm ellu!" kiidetakse ja ülistatakse neid kolhoose ja üksikuid töölisi, kes Moskva moonakaina töötades oma viimase välja panevad, kuid ironiseeritakse ja virisetakse neid majapidamisi ning töölisi vaadeldes,

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

18. ja 19. sept.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

25. ja 26. sept.
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

Termiidid ohustavad Torontot

Toronto Eesti Majal on tänavu suvel olnud raskusi termiitidega, kes ei ole leppinud üksnes puitosadega, vaid on uuristanud oma tee läbi mitte kuigi vana tsementseinagi. Vastava mürgitamisega on katsutud nende levikule ja hävitusele piiri panna, mis on suhteliselt kallis ja läheb Eesti Majale palju maksma.

Toronto linnanõunik June Rowlands kõneles hiljuti Toronto linnavalitsuse eksekutiivkomitees, öeldes, et üks uus tõug termiite on pikkamisi närimas omale tee põiki läbi Toronto linna ja ei jõgi ega mürgitajad ei suuda neid tõkestada.

Visa tõug elavat puudest ja võivat isegi ujuda üle Doni jõe lakkamatus kodude hävitamise tuhinas. Ta ütles veel, et Toronto on saanud omale nuhtluseks ühe erineva teisendi, milliseid mujal pole olemas ja milleks peaks saama raha, et sellele ohule biloloogilist lahendust otsida.

San Franciscos keelustati püstolid

San Francisco on esimese suurlinnana Ameerikas keelanud oma elanikel püstolite pidamise. Linnavalitsus kiitis sellekohase seaduse heaks häältega 6—4, misjärel linnapea Diane Feinstein kirjutas alla sellele seadusele. Feinstein sai ise San Franciscos linnapeaks neli aastat tagasi kui tema eelkäija mõrvati. Politsei teatel möödunud aastal oli 126 mõrvast 40 tehtud püstoliga tulistades. Linna elanikele anti 120 päeva oma relvadest vabanemiseks.

USA ja Jaapan pidasid sõjamänge

TOKIO — USA lennuväe B-52 pommitaja, mis varustatud moodsaimate elektrooniliste aparaatidega, võttis osa esimest korda augusti lõpul peetud õhujõudude sõjamängudest USA ja Jaapani vahel. Pommitajad tulid Guamist, ja olid „märklaudadeks" neljale jaapani F4 Phantom võistluslennukile. Sõjamängud peeti Lõuna-Hiina mere ja Jaapani lõunasaarte vahel.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

kes ei suuda neile pealesurutud kiirele töötempole vastu pidada.

Nii näiteks annab „Rahva Hääl" 26. augusti numbris ülevaate heinatööst Valga rajooni Laatre sovhoosis, tõstes eriti esile „vabariigi esimest meest liikurniidukil" Jüri Oravat. Mees pühkis ajakirjanikuga vesteldes higi ja ütles, et puhkepaus kulub marjaks ära, kuna „pole täna hinge tõmmata saanud". Ajakirjanik jagab oma artiklites põllu- ja heintööd iseloomustades ka omapoolset tarkust, kinnitades, et „põllumehe tööpäeva suveajal kell ei piira. Vihm ja õhtupimedus on need, mis masina seisma panevad. Iga mees niisugusele tempole vastu ei pea."

27. augustil ilmunud „Rahva Häälеs" võib pealkirja all „Piima kommentaar" lugeda hoopis teistsugust juttu. Ajaleht hädaldab, et „kolmes viimases dekaadis on väljalüpsid mullusest suuremad olnud, kuid seda äärmiselt vähe, kõigest 1 kg dekaadis ehk 100 g lehma kohta päevas. Eriti augusti teises pooles loodetud suuremad plusskilod on seni tulemata jäänud." Tuues arvusid siit ja sealt senise toodangu kohta, mainib ajaleht etteheitvalt: „See loetelu, mida võiks jatkata ja näiteid igast rajoonist tuua, kinnitab, et agraar-tööstuskoondiste spetsialistid ei suhtu täie tõsiduse ja nõudlikkusega igas majandis puuduste kõrvaldamisesse,"

Ning selliseid lugusid võite lugeda ajalehtedest lehekülgede kaupa. Näib, et hiljuti okupeeritud Eesti uueks varuministriks nimetatud venelane ja parteimees Viktor Rajevski võtab oma kupjakohustusi äärmise tõsidusega.

AMI

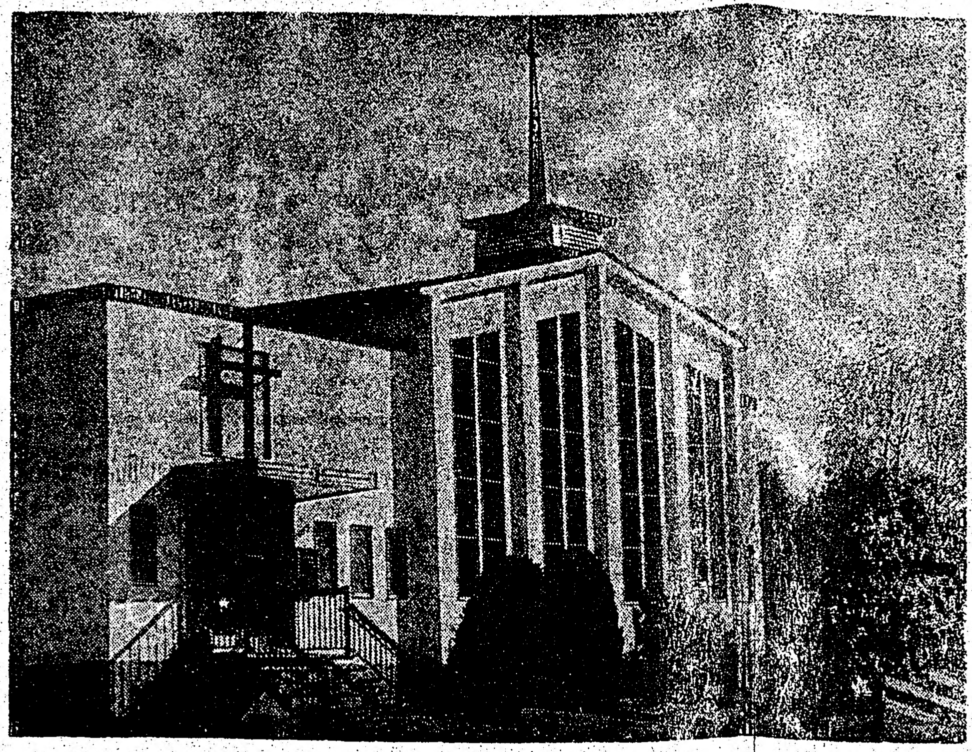

Vancouveri Eesti Ühendatud koguduse kirik, mis valmis 26 aastat tagasi.

V. E. Ühendatud Koguduse juubelikonverents

Noortekoor „Päike" Vancouveris

Vancouveri Eesti Ühendatud Koguduse 30. aastapäeva tähistamiseks oli korraldatud konverentsinädal 21. kuni 29. augustini. Väljastpoolt Vancouverit oli selleks ürituseks kogunenud 70-pealine külaliste hulk. Kava peaosi täitsid Toronto Eesti Baptisti koguduse noortekoor Charles Kipperi juhatusel ning pastorid Evald Mänd ja Herman Mäemets.

Konverents algas laupäeva õhtul, 21. augustil, avakoosolekuga, kus tervitussõnu öeldi ja esines kohaliku koguduse segakoor A. Vanema juhtimisel. Sooja teretulemast külalistele ütles koguduse jutlustaja dr. A. Proos. Alla kirikusaali oli kaetud rikkalik kohvilaud, kus uusi sõprusi loodi ning vanu uuendati. Kõiki sissesõitnuid ootasid külalislahked kodud.

Juubeli tänujumalateenistusele pühapäeva hommikul kogunes rohkesti Vancouveri eestlasi, nii et 200-istmeline kirik kippus kitsaks jääma vaatamata lisatoolidele. Jälle esines koguduse segakoor

ning tervitusi tõid Victor Krabi Toronto E. Baptisti Koguduse ja Lembit Pütsep Vancouveri Ev. Luteri Peetri koguduse poolt. Enno Lepnurm tervitas Vancouveri Eesti Seltsi nimel ja Peeter Kaups Kanada Baptisti Liidu nimel.

Endel Siitam tõi tervitusi Los Angelese eesti usklikgrupi poolt ning Herman Mäemets Eesti Evangeeliumi Kristlaste Baptisti vendluselt ja üksikkogudustelt nagu Kuressaare, Ridala, Tallinna Kalju ning Oleviste j.t. Ajaloolise ülevaate andis koguduse nõukogu esimees Herbert Kirves, kes ulatuslikus ettekandes käsitas tähtsamaid etappe koguduse tegevuses, mainides muu hulgas järgmist:

Esimene kokkutulek toimus 1949. aasta suurreedel Vancouveri kõrvallinnas New Westminster'is, praeguse koguduse abijutlustaja Osvald Õunpuu algatusel. Osavõtjaid oli 12. Peagi hakati jumalateenistusi pidama kaks korda kuus Vancouveri linna piirides Cordova tänaval asuvas Soome koguduse ruumides. Koguduse töö arenes ning kasvas jõudsasti ja aastal 1952 registreeriti kogudus British Columbia provintsi valitsuse juures oma põhikirjaga Eesti Ühendatud Koguduse (Estonian United Church) nime all. Seda sündmust peetaksegi koguduse sünniks ja alguseks. Varsti tunti vajadust oma kogudusliku kodu järele ja 1956 valmis uus kaunis kirik asukohaga 1645 Grandview Highway. Kogudusel on praegu 96 liiget, selle juures töötavad sega- ja naiskoor, pühapäevakool, noortetöö ning -orkester, misjonitoimkond j.m. Kogudust on pastoritena teeninud Osvald Õunpuu, Valdeko Kangro ja Arthur Proos. Viimasel täitub 20 aastat käesoleval sügisel sellel tööpostil. Koguduse Laulurааmatu Toimkonna poolt anti välja kiriku lauluraamat, mis on tarvitusel kõigis väljaspool Eestit asuvates vabakirikutes. Kogudusel on aastate jooksul olnud rohkesti külastajaid, nende hulgas mitmel korral suuremaid gruppe Torontost.

Tänujumalateenistuse juubelijutluse pidas dr. Evald Mänd, võrreldes laiali pillatud eestlasi Heebrea kirja saajatega, kes kodumaa kaotanud ja kelle tempel hävitatud.

Kuid kirja sõnumiks on, et meie ootame uut riiki ja linna, millel pole lõppu ning mille poole oleme teel.

Konverentsi kokkutulekud jatkusid pühapäeva õhtul ja nädala kestel teisipäeva, kolmapäeva, neljapäeva ning laupäeva õhtutel. Kolmapäeva hommikul toimus ajalooline ettekanne H. Mäemetsalt Eesti

Viimased 20 aastat vaimulikuks olnud dr. Arthur Proos.

vabakiriklikust ärkamisest ja algusest 100 aastat tagasi.

Noortekoori kava konverentsi jooksul oli väga tihe. See algas ingliskeelse kontserdiga esimesel pühapäeval kell 4 p.l. Burnaby North Baptisti kirikus, kus endine koori liige Linda MacLean-Kaups on liikmeks abiellumise tõttu. Järgnes kontsert konverentsi raames samal õhtul kell 7. Samuti esines koor kõigil õhtustel kokkutulekuil.

Kavas oli eesti vanemate ja kaasaegsete heliloojate töid kuid ka kirikumuusika suurkomponistide ning inglise keelest tõlgitud rütmilisi helindeid.

Kokku esineti kaheksal korral 36-e palaga. Koori kõrge muusikaline tase, mitmekesine repertuaar, andekas juht ja noorte rõõmsad näod tegid esinemised meeldejäävateks elamusteks kõigile kuulajatele. Koori kõrval esinesid solistid A. Kaups, H. Kirves, M. Wilbiks, mitmed ansamblid ja grupid.

Viimane konverentsi pühapäev kujunes pidulikuks ja rahvarohkeks. Ruum ei tahtnud mahutada kõiki kirikulisi ja lisatoole toodi kuni ruum rohkem ei mahutanud. Hommikusel jumalateenistusel esines noortekoor iseseisvalt viimast korda, ette kandes ka kuulajatelt soovitud kordusnumbreid. Jutlustas H. Mäemets. Lõpujumalateenistusel samal õhtul esines 45-liikmeline ühendkoor, koostatud kõigist kokkutulnud lauljatest, mida juhatasid A. Vanem, P. Kaups ja Ch. Kipper. Pärast lõpujutlust E. Männilt saatis konverentsi pere tervitusi kõikjale, kuhu külalised tagasi pöördusid, sooviga ja lootusega jälle kohtuda Torontos 1984.

Kaunis Vancouveri linn ja loodus oli peaaegu terve aja päikese säras. See aitas kaasa, et väljasõidud, linnavaatlus, Point Robertsi suvilate rajooni külastus ja laevasõit saarestikku kujunesid meeldivateks elamusteks.

Noored kasutasid oma ainukest vaba päeva — esmaspäeva — matkaks Cypress-pargi mäestikku, kus ühiselt Vancouveri noortega võrratut loodust nauditi, vaatamata valutavatele sääremusklitele.

Vancouverlaste külalislahked kodud olid alaliselt avatud ja väsimatud perenaised katsid järjest laudu. Paiguti saabus „lahtiste ustega" kodudesse korraga mitukümmend külalist, keda kõiki lahkesti vastu võeti.

Noortekoor ja teised külastajad saabusid kodupaikadesse tagasi vaimustutena ja rikkamaina ilusatest elamustest. Külaliste nimel ütleksime vancouverlastele sooja „aitäh!" ilusate päevade eest Kanada läänerannikul.

A.P.K.

Venestamine kahandab soomeugrilaste arvu

Kümne aasta jooksul vähenemine 3500 — Eestlased suurimaks emakeelt kõnelevaks soomeugri rahvaks

STOKHOLM (EPL) — Läände on jõudnud esimesed andmestikud N. Liidu rahvaloendi üldkokkuvõtete soomeugrilaste osa kohta ja soomlane Seppo Lalluka on neid oma broshüüris „Soomeugri rahvad N. Liidus uuemate rahvaloendite valgusel" lähemalt vaadelnud, võrreldes mh. nõukogude varasemate rahvaloendustega.

Kuigi küsimuses on sajaprotsendiliselt nõukogude oma allikad, annab see väärtuslikku ja huvitavat analüüsimaterjali. Eesti Päevalehes avaldatud pikemast Valev Uibopuu artiklist selgub, et soomeugrilaste sulamine N. Liidus jätkub, seda aga eriti keele poolel. 1979. a. rahvaloenduse andmetel oli praeguses N. Liidu halduspiirkonnas 4.450.000 soomeugrilast, mis on 35.000 vähem kui 1970. aasta loendil.

Oma rahvuskeelt emakeeleks pidajate arv oli 1979. a. loendil 80,6%.

Kuna 1959. a. loendil oli see protsent 86,6, siis selgub, et kahe aastakümnega on soomeugrilaste emakeele kasutamine kahanenud 6,1%,

üksikutel rahvastel koguni 10—12%.

Muuhulgas aitavad emakeele protsenti parandada praegu eestlased, kes eriti tugevalt hoiavad kinni oma emakeelest, samal ajal kui mõnedele rahvastele on loodud isegi vene tähtedega kirjakeel.

Soomes ilmunud väljaande suurus on 132 lk. ja sisaldab tabeleid ning rikkaliku bibliograafia. Kuigi küsimuses on peaaegu 100% nõukogude allikad, annab see väärtuslikku ja huvitavat analüüsimaterjali.

1979. a. loendati mordvalasi 1.191.800 ja eestlasi 1.019.900, kusjuures esimesed pidasid lugu oma rahvuskeelest 72,6% ulatuses, eestlased aga 95,3%. See annab tulemuseks, et mordva keelt emakeelena kõnelevate mordvalaste arv oli 855.216, eesti keelt kõnelevate eestlaste arv 971.964. Selle järelduse tõttu võidakse kõneleda eesti keele rääkijatest, kui suurimast emakeelt kõnelevast grupist N. Liidus.

V.U.

REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
Odavad laenud kaasmaalastele
Informatsiooniks helistada:
465-4659

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII
Akende asendamine thermo-akendega. ★ 5-tollised veerennid kuues värvis. ★ Räästaaluste katmine.
Keldriakendele sissemurdmise vastu metallkaitsed.
Tasuta hindamine. Helistage: töökoja tel. 832-2238 kodus 769-0932
OSSO Investments Inc.,
10335 Keele Str., Maple, Ontario L0J 1E0

SOOJAVEEKÜTTED
★ Uued ja parandamine ★ ÕLI ja GAASIAHJUDE vahetamine ★ Kasutage riiklikku toetust ★ Veetorude parandamine. ★ Mõõdukad hinnad, oskustega töömehed.
ROLAND KULLIK Tel. (416) 275-1280

VABA EESTLANE kaks korda nädalas

Maksab	Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$45.—	$55.—
Poolaastas	$24.—	$29.—
Veerandaastas	$13.—	$15.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$49.—	+ $39.—	$44.—
poolaastas	$26.—	+ $19.50	$22.—
veerandaastas	$14.—	+ $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $49.—, poolaastas $26 ja veerandaastas $14.— + SAATEKULU — aastas $66.—., poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .... 19........ Tellimise katteks lisan $.......... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ....

Aadress ....

....

....

....

Armast

AGRIPPINA PARVEI'd

mälestavad leinas

ADELE BRUNHOF
HELJU RAEDLA PETERSON

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstikäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.

Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

EELK Konsistooriumi uus koosseis valitud 1982. a. Istuvad vasakult: dr. A. Võõbus — vaimulik assessor, K. Veem — peapiiskop, K. Raudsepp — piiskop ja praost E. Tõldsepp — vaimulik assessor. Seisavad: Esmo Ridala — peasekretär, Rein Puusepp — majanduse assessor, V. Mänd — info assessor, J. Vilval — juriidilise ala assessor ja praost R. Reinaru — vaimulik assessor. Pildilt puudub abipresident dr. Ivar Paljak.

Usuteaduse Instituudi tööst

Instituudi teine tööperiood toimus Stokholmis kümne õpilasega

Eesti Ev. Luteri Kiriku vaimulike järelkasvu ja õpetajate abiliste ettevalmistamine on toimunud intensiivselt ka 1982. a. jooksul. Talvel olid eksamid neljanda õppeaasta ainetes. Varasuvel V õppeaasta loengud juunikuul Torontos, kus oli osavõtjaid 18 üliõpilast, keda õpetasid 6 kvalifitseeritud usuteaduse erialade lektorit dr. A. Võõbuse juhatusel.

Sellel perioodil anti ka rida eksameid õppijate poolt, peeti Konsistooriumi eksamite teine järk 5-le varem lõpetanud kandidaadile, kellest kaks olid juba valitud kohtadele ja neid ordineeriti täisõiguslikeks õpetajaiks. Kolm jäid edasi prooviaastale, kuni neid valitakse koguduste või kiriklike asutuste poolt. Ühele neist, Priidu Kiive, Minneapolise Lutheri College õppejõud, ongi USA-s juba koht ja teda ordineeritakse peatselt, 1982. a. ainult üks lõpetas Instituudi õpingud — Paul Maidre, kes asus prooviaastale oma linna õpetaja K. Lippingu juurde San Franciscos.

Instituudi teine loengute periood toimus juba kolmandat aastat Stokholmis augustikuu lõpul. Õppis 10 üliõpilast, keda õpetasid tuntud usuteadlased eesotsas dr. Võõbuse ja dr. Tauliga.

Kaks üliõpilast pidasid seal oma eksamijutlused Stokholmi Jakobi kirikus ja kaitsesid oma esinemist seminaris, mida juhatas Instituudi administraator ja praktilise usuteaduse lektor piiskop K. Raudsepp.

Need kaks, Heiner Erendi ja Evald Lilleste, lähevad oma lõpueksamitele.

Töö oli nii Kanadas kui ka Euroopas pingeline, aga kantud tõsisest õppimise vaimust ja sõbralikust meelsusest. Kurb oli, et mõlematel loenguperioodidel üks õpilastest viidi haiglasse südame häiretega, keda toetati terve pere eestpalvete ja sõpruse avaldustega neile ja omastele.

Töö kestel Stokholmis toimus ka uue Kirikuvalitsuse — Konsistooriumi — esimene koosolek,

millest Ameerika-mandri liikmed, assessorid dr. Võõbus, praost R. Reinaru ja piiskop K. Raudsepp osa võtsid.

Stokholmi, kui ka Toronto töörühmad lõppesid kohalike koguduste pidulike jumalateenistuste ja koosviibimistega kohvilauas. Instruktoreile öeldi tänusõnu ja anti lilli. Stokholmi pidulikest sündmustest võttis osa ka peapiiskop K. Veem. Kuna Instituudi juhatajal täitus seal 50 a. tema õpetaja ametisse ordineerimisest, siis tähistati seda pidulikult Instituudi ja Konsistooriumi poolt ning otsustati dr. A. Võõbusele kinkida kuld teeneterist tema poolt kirikule osutatud teenete eest.

Karl Raudsepp

Liibanoni president sai surma

Kartused kodusõjaks suurenevad

BEIRUT — Hiljuti Liibanoni presidendiks valitud kristlik paremsuunalise flangistide partei liige Bashir Gemayel sai surma kui flangistide peakorterisse asetatud pommiplahvatusel hoone varemeiks varises. President pidi nädala pärast ametlikult oma ametikohale kinnitatama.

Koos olnud partei juhtivaist isikuist on saanud surma esialgsete teadete kohaselt kaheksa, siis tõusis arv 20-le, kuid mõne arvamuse kohaselt võib surmasaanuid olla 50, kui varemed on läbi otsitud. Esialgul hoiti Gemayeli surmateadet avaldamast, mõne tunni pärast tehti see teatavaks, öeldes et presidendi laip tunti ära tema käes olnud sõrmusest. Kui raadio tegi surmajuhtumi teatavaks, kuuldus Lääne-Beirutis plahvatusi ja tulistamist.

Ükski grupp siiski atentaati omaks pole võtnud, aga Gemayeli valmistel oli teravaid vastuolusid **ja Liibanoni reivastatud muhameedlased olid eriti vastu tema presidendiks valimisele,** pidades meeles tema hirmutegusid muhameedlaste vastu 1975/76 kodusõjas.

President Gemayeli surm viib mõne vaatleja arvates Liibanoni jälle kodusõja äärele ja teiselt poolt annab Iisraelile põhjuse Liibanoni lõunaossa püsivalt jääda. Gemayeli surm oli ka tugevaks löögiks USA lootustele olukorra stabiliseerimiseks, mistõttu president Ronald Reagan nimetaski seda alatuks rünnakuks. Ka Iisraeli juhid väljendasid oma kurbust ja mõistsid atentaadi hukka.

Gemayeli vastu on tehtud kahel korral enne atakke, ühel korral autosse asetatud pomm surmas ta abikaasa väikse tütrega, teisel korral sai tema poeg surma, kuid ta ise pääses.

Seekordsel partei nädalakoosolekul aga osutus pommitabamus hävitavaks.

Plahvatuse tulemused olid nii mõjuvad, et presidendi keha tõmmati purunenud hoone risust välja kuus tundi pärast plahvatust.

Helikunstnik Erna Spuul-Gostovic suri

Kaliforniast teatati Eesti Helikunsti Keskusele N.Y.-s, et reedel, 13. augustil suikus Palm Spring'is südameataki tagajärjel igavesele unele kutseline muusik, dipl.helik. Erna Spuul-Gostovic. Tema matusetalitus toimus omaste-sõprade poolt 16. aug. Palm Springis. Teda jäid leinama abikaasa, tütred Heli ja Anne, poeg Armas, sugulased, naismuusikute korp. Fidentia õestus, Eesti Helikunsti Keskuse USA's liikmeskond ning arvukas kolleegide pere.

Erna S. Gostovic sündis Tallinnas 11. apr. 1918. Pärast Saksa Gümnaasiumi lõpetamist 1936. a. astus ta E. V. Tallinna Konservatooriumi professor Artur Lemba klaveriklassi, mille lõpetas helik. diplomiga 1940. a., omades samal a. ka kutsetunnistuse E. Haridusministeeriumilt. Sellele järgnevalt õppis Viini Ülikoolis prof. Schenk'i juures kompositsiooni, täiendades end klaveri alal Berliinis prof. R. Schmidt'i juures ja 1947. a. prof. Erfurti juures Beethoveni repertuaari viimistledes. Vahepeal oli E. G. ka Geislingeni laagri muusikakoolis tasuta muusikaõpetajaks ning solistiks ja saatjaks üritustel. (VES)

Leinateateid

Mölnlyckes, Rootsis, suri 19. mail 1982 Lilly Meius. Sündinud 6. dets. 1907 Riias.

Stokholmis suri 14. mail 1982 Helene Nurmiste, neiuna Evardt. Sündinud 22. nov. 1904 Tallinnas.

USA-s suri 17. mail 1982 Arnold Valma, sündinud 27. novembril 1927 Torgus.

Austraalias, Sydneys, suri Vende Linsi. Sündinud 16. juunil 1922 Tartus.

Crystal Lake, Floridas, suri 11. mail 1982 Karl Saaret. Sündinud 8. aprillil 1908.

Södertäljas, Rootsis, suri Voldemar Lindström. Sündinud Haras 22. mail 1982.

Lidingöl, Rootsis, suri agronoom Vidrik Saluste. Sündinud 9. okt. 1898 Tormas.

Saltsjö-Boos, Rootsis, suri 17. mail Madis Mänd. Sündinud 17. nov. 1898 Hiiumaal.

Tartus suri 14. juunil Dimitri Arlus, sündinud 1918. a.

Keeduõli mürgitusest 313 surmasaanut

MADRIID — Võltsitud keeduõli nõudis möödunud kuul jälle 4 inimelu, tõstes üldise surmaohvrite arvu pärast 1981. a. kevadet, kui see õli esmakordselt müügile tuli 313-le. Hispaania tervishoiuministeerium ütles, et 118 inimest on veel haiglas õlimürgituse tõttu, neist 13 kõvendatud valve all. Nimetatud aja jooksul on umbes 20.000 hispaanlast kannatanud õlimürgituse all.

Surmanuhtlused maailmas kolmekordistunud

GENF — Riikide poolt tehtud surmaotsuse täideviimised kolmekordistusid 1981. aastal võrreldes eelmise aastaga, selgus Amnesty International raportidist, mis anti UN alamkomiteele. Hukkamised tõusid eelmise aasta 1105-lt 30-es riigis 1980. a. 3228-le 34 riigis, keskmiselt 9 päevas. Suurenemise põhjustasid rohked hukkamised Iraanis, kus on surma mõistetud ja otsus täide viidud 4500 inimese juures pärast 1979. aastat.

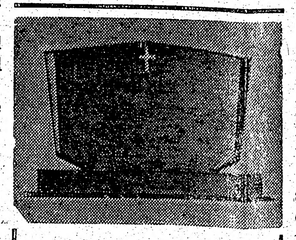

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Raskeid liiklusõnnetusi Euroopas

Lääne-Saksamaal, Mannheimis langes „nagu kivi" alla USA sõjaväe helikopter, plahvatas maapinnal ja kõik 46 sõitjat, kes olid teel Mannheimi lennupäevale parashüütistidena demonstratsioone tegema, said surma.

Esmaspäeval Malagast USA-sse sõitu alustaval lennukil märkas piloot riket, aga ei suutnud suurt DC-10 lennukit enam peatada ja see langes lennuraja lõpul maanteele ning süttis põlema. Esialgul on leitud 46 surmasaanut, kuid mitukümmend on veel kadunud. Lennukis oli 389 reisijat ja 11-liikmeline meeskond.

Shveitsis põrkasid kokku turistide buss ja rong. Rong lõikas bussi otse pooleks ja see plahvatas kui tulekera. Surma said bussijuht ja vähemalt 38 Lääne-Saksa turisti. Õnnetuse oli põhjustanud rike tõkkepuude allalaskmise mehhanismis.

Monakos printsess Crace sõitis koos 17-aastase tütre Stephaniega oma perekonna paleesse pärast Rocagel mäestikus viibimist. Auto langes alla 14 meetri kõrguselt teelt, veeres mitmel korral ümber enne kui langes Lequio lilleaeda. Aednik kustutas süttinud automootori ja vedas välja meelemärkuseta Stephanie. Printsess Grace oli aga nii kinni rooliratta taga, et võttis mitu tundi enne kui ta saadi vabaks. Tütrel on vaid väiksemaid kriimustusi, emal üks jalg, õlaluu, ribi murdunud. Õnnetuse põhjustas piduririke.

Tegelikud vigastused olid siiski suuremad kui esialgseis teateis öeldi — sisemise verejooksu tõttu suri 52-aastane printsess möödunud teisipäeval.

Venelased otsivad ühendust väljaspool maakera oleva eluga

N. Liidu raadio-astronoomid olevat aktiivselt otsimas väljaspool maakera asuvate olevustega ühendusi, mida teadlaste hulgas tuntakse SET'i nime all. Näiteks N. Liidu uurimustest elu avastamiseks väljaspool maakera oli tänavu aasta alul internatsionaalne konverents Tallinnas, kus N. Liidu Teaduste Akadeemia ja teised N. Liidu teaduslikud organisatsioonid olid korraldajaiks. Konverentsist võttis osa 10 ameeriklast, nende hulgas SET'i pioneer dr. Frank Drake Cornelli ülikoolist.

Nõukogude teadlased kirjeldasid oma impressiivset ja erutavat programmi, mille osaks on instrumendi konstrueerimine, millega jätkatakse kommunikatsioonide kuulamist väljaspool maakera.

USA National Aeronautics and Space Administration andis 3,6 miljonit dollarit ajavahemikus 1975—81 raadiosidemete loomiseks väljaspoolse elu uurimiseks, aga möödunud aastal USA Kongress lõpetas selle programmi. Dr. Drake oli juhtumi üle õnnetu, öeldes, et kui on jõutud juba nii kaugele, kui on kogutud ja jagatud fakte, tehtud erutavaid võimalikke projekte ja unelmaid, siis selle lõpetamine on kui kõigest loobumine ja vaikides uuesti pimedusse jalutamine.

Vajame

LAPSEHOIDJAT

2. poisile (3 ja 1) esmasp.-kolmap. Steeles & Dufferin. Bussiühendus.

Palume helistada 669-5930

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) 221-1159

S. R. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

Armilda Lepik

IN MEMORIAM

Ootamatult lahkus Torontos 4. septembril igavikuteedele Armilda Lepik (neiuna Kiisel), jättes tühja koha nii oma perekonda kui ka oma suurde sõprade- ja tuttavateringi.

Armilda Lepik sündis 5. juulil 1908 Ahjas, Tartumaal. Kuuludes jõukasse perekonda püüti seal anda kõrgemat haridust ka tütardele ja Armilda saadeti Tartusse Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumisse, millise kooli majapidamisharu ta lõpetas 1927. aastal. ENKS-i Tütarlaste Gümnaasium oli esimene eestikeelne tütarlastekool kõrgema hariduse saamiseks, asutatud eesti rahvuslike suurmeeste eestvõttel, et ettevalmistada rahvuslikult meelestatud noori eesti naisi ja tulevasi emasid.

Pärast ENKS-i Tütarlaste Gümnaasiumi lõpetamist täiendas A. Lepik end veel Naiskutsekoolis ja temast sai harukordselt hea ja haritud perenaine ning kodukorraldaja, kellena ta sõpradering teda elulõpuni hindas.

Armilda abiellus 1936. a. agronoom Osvald Lepikuga, kes töötas Annemõisa ja hiljem Jaama ja Ropka mõisate valitsejana, kusjuures ka abikaasa Armilda vilunud perenaisekäed samas tegevust leidsid.

Abielupaar Lepikud koos väikese pojaga lahkusid kodumaalt 1944 a. asudes Geislingenisse, kust hiljem a. 1948 ümber asuti Kanadasse.

Armilda Lepiku matusetalituse Vana-Andrese kirikus pidas õp. Udo Petersoo 7. sept. arvuka hulga leinajate osavõtul; sama kiriku laulukoor, kuhu kadunu oli kuulunud, laulis kaks leinalaulu, ENKS-i Tütarl. Gümnaasiumi rohkearvuline vilistlaskogu laulis lahkunule traditsioonilise lahkumislaulu ja solistina esines alt Irene Loosberg. Järgmisel päeval sängitati põrm Yorki kalmistule.

Kallis Mill, Sinu maine rännak on lõppenud tähtede taga, kus Sind Su hiljuti-lahkunud abikaasa ees ootas. Kurbuses jäävad Sind leinama Su poeg Mart abikaasa ja lastega, ENKS-i Tütarlaste Gümnaasiumi vilistlaspere ja Sinu rohkearvulised, tänulikud sõbrad, soovides Sulle rahulikku puhkamist!

L. K.

Kahe koguduse ühine jumalateenistus

Laupäeval, 11. septembril toimus kahe, EELK Jakobi ja Toronto Eesti Evangeelse koguduse väljasõit Royal Beachi juures asuvasse perekond R. Hõbeda tallu. Ühine väljasõit samal kuupäeval ja samal kellaajal toimus pisiäparduse ja unustuse tõttu. Algul oldi arvamisel, et sellest tekib segadus, aga nagu ikka kombeks kristlike inimeste juures, kujunes kohtumine sõbralikuks ja ükseteist mõistvaks.

Vaimulikena teenisid jumalateenistusel Jakobi koguduse õpetaja mag. T. Nõmmik, kes luges algussalmid, alguspalve, pühakirja ja mälestuspalve. Õpetaja dr. Allan Laur abikaasa Raeliga laulsid kaks vaimulikku laulu. Jutlustas USA-st Kanadasse külla tulnud õp. H. Rüdmik. Laule saatis akordionil Ed. Welin.

Lõpp-palves õp. Nõmmik palus Jumala õnnistust Kodu-Eestile ja eesti rahvale, Kanadale ja ta rahvale ning kristlikkudele kogudustele ja juhtidele.

Teadaannete osas teatas õpetaja, et järgmine jumalateenistus toimub Virginia Ühendatud kirikus lõikustänupühal, esmasp. 11. okt. Jumalateenistus toimub armulauaga ja peale teenistust järgneb kirikla seltskondlikus ruumis koosviibimine.

Jumalateenistuse lõpul siirduti talu avaratesse ruumidesse, kus perenaine oma perekonnaliikmete abiga oli katnud rikkaliku kohvilaua.

J. S-gi

Ka jalgrataste müük vähenenud

NEW YORK — Mitte üksi autode, vaid ka jalgrataste müük on tänavu juba teist aastat järjesti vähenenud. Tänavuseks toodanguks arvestatakse 5,3 miljonit jalgratast, mis on veerand vähem kui möödunud aastal.

Lasteaed alustab tegevust

TES Lasteaed alustab oma tegevust laup., 25. sept. s.a. Eesti Majas. Lasteaia tunnid 9.30—12.30. Registreerimine toimub kohapeal esimesel koolipäeval. Vastu võetakse lapsi, kes käesoleval aastal saavad 3. aastaseks. Lasteaed töötab viie vanuseklassiga. Nendele lisandub veel eriklass neile, kes eesti keelt vähe või üldse mitte ei valda. Lisainformatsiooni saamiseks helistada lasteaia juhatajale, pr. Ilve Vaiklale, tel. 466-2344.

VAIPADE KEEMILINE PUHASTUS
„stainguard" hinna sees
Elutuba, söögituba ja koridor
(Ka mööbli puhastus)
Peeter Valing
Tel. 690-4961

R. Kolga loeng eriväljaandena

Ajakirja „Side" väljaandel on eri broshüürina ilmunud Raimond Kolga loeng „Vene 1917. a. revolutsioonid ja nende peegeldusi eesti ajakirjanduses". See on ettekanne, mille ta pidas New Yorgi eesti kultuuripäevadel tänavu kevadel. Mitmete autorite hulgas peatub Kolk pikemalt Gustav Suitsu ja Albert Kivika sellesisulisel loomingul ja annab lühikese ülevaate ka revolutsiooni enese käigust. Broshüür on 32 lk. müügihind US$3.00. (Välismaadelt tellida kas rahvusvahelise rahakaardiga või harilikus kirjas „Side" aadressil: c/o Mihkelson, Grafikv. 7, 12143 Johanneshov, Sweden).

RATAS OPTIK
TELEFON 465-6251

247 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2

SOOVITAME PRILLE PARIMAS KVALITEEDIS
KAEKELLADE MÜÜK JA PARANDUSTÖÖD
TÄIDAME KODUMAISEID PRILLIDE RETSEPTE

Hamsterite nuhtlus Londonis

LONDON — Sajad jooksma pääsenud hamsterid on teinud invasiooni kahes Londoni eeslinnas, näridesläbi seinte, põrandate ja lagede, tormates köökidesse ja magamistubadesse, tekitades kartuse, et loomad võiksid vallutada kogu maa. Hamsterid näivad olevat immuunsed mürkidele, muutudes mingisugusteks super-hamsteriteks, kes pole kaugeltki enam senised laste mänguloomad. Mõnes elamus on loomi juba nii palju, et elanikud on pidanud võitluses alistuma ja lahkuma.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Eesti Sihtkapital Kanadas
Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele
Eesti Sihtkapital Kanadas
kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

19. augustil pandi nurgakivi eestiainelistele kursustele Simon Fraser Ülikoolis Vancouveri eeslinnas, kui Eesti Kultuuri Ühing Kanadas andis ülikooli presidendile üle oma kursuste töökava ja hambarahaks $10.000. Pildil vasakult Johann Eilau, ülikooli president K.G. Pedersen, Lembit Pütsep ja dr. Hilja Hansson.

Tartu Ülikooli tähtpäeva puhul

Eesti Kultuuri Ühing Kanadas andis $10.000 Simon Fraser Ülikoolile eestiaineliste kursuste „hambarahaks"

19. august 1982 kujunes eesti kultuuriloos mälestusväärseks päevaks, mil pandi nurgakivi eestiainelistele kursustele Simon Fraser Ülikoolis Burnabys, Suur-Vancouveri piirkonnas, Briti Kolumbias. „Eesti Kultuuri Ühing Kanadas" juhatuse delegatsioon, koosseisus asepresident ins. Lembit Pütsep, laekur ins. Johann Eilau, direktor prof. Laurence Kitching ja sekretär dr. Hilja Hansson andsid üle ülikooli president dr. K. George Pedersenile koostatud töökava ja tsheki 10.000-dollari väärtuses projekti „hambarahaks". Samuti lisandub annetusele peaaegu 300-st teosest koosnev raamatukogu, millest suure osa oli annetanud endine president Konstantin Pätsi kantseleiülem härra Elmar Tambek.

Meie nooremaid teadlasi, filoloog dr. Juta Kõvamees ja tema estofiilist abikaasa, prof. Laurence Kitching olid märgatavaiks ajendajaiks, et 1980. a. detsembris asutati Vancouveris „Eesti Kultuuri Ühing Kanadas" (Society for the Advancement of Estonian Studies in Canada), mis inkorporeeriti 1981. a. Briti Kolumbia valitsuse juures ja sai maksuvaba staatuse Kanada föderaalvalitsuselt samal aastal.

„Eesti Kultuuri Ühing Kanadas" ülesandeks on:

1) edutada ühiskonna kasuks haridus-likke ja kultuurilisi üritusi, mis käsitlevad eesti keelt, kirjandust, ajalugu ja kultuuri;

2) toetada eestiaineliste alade õpetamist ja uurimist; 3) omada ja kasutatavaks teha raamatuid, üri-kuid ja muid ülalnimetatud tegevusele vajalikke allikmaterjale.

Dr. Jutu Kitchingu organiseerimisel on korraldatud pidevalt loenguõhtuid väga laialdastel teemadel, samuti toimus Helmi Tutti algatusel õhtusöök Vancouveri tublide perenaiste poolt, mis tõi organisatsiooni kassasse ilusa summa. Kuna Vancouveri eestlaskond on tuntud annetaja, eriti kultuuri alal (näit. prof. Võõbuse raamatute avaldamiseks), lisandus järjest uusi toetusi, kuni oli võimalik otsustav samm ette võtta ja kontakt luua Simon Fraseri Ülikooliga eestiaineliste loengute korraldamiseks.

Simon Fraser University on 1965. a. asutatud teine kõrgem õppeasutus Suur-Vanucouveri piirides University of British Columbia kõrval.

Ülikool asub Vancouveriga kokkukasvanud Burnabys kõrgel mäel. Ülikooli linnak (campus) on projekteeritud tuntud arhitekti Arthur Ericksoni poolt ja on suurepärane oma treppide, veekogude ja stiilsete ehitustega.

Lisaks sellele omab veel piltilusa vaate üle Vancouveri, eriti lumiste ja tiheda metsaga kaetud kõrgmägedele, mistõttu võib tõesti kadestada neid noori, kel on võimalik selles õppeasutuses teadmisi omandada.

Aga ilust üksi ei aitaks, kui poleks sellele lisada teaduslikku alust. Vaatamata oma lühikesele elueale on ülikool saavutanud kõrge akadeemilise taseme tänu fakulteetide kvaliteedile ja 10-tuhandelise üliõpilaskonna tööle.

Kuna Simon Fraser avati just 1960-ndate aastate keskel, mil üle terve Põhja-Ameerika oli üliõpilaskondades hea toon rohkem kisa teha kui õppida,

siis oli ka selles õppeasutuses küllalt moega kaasajooksmist, mida veelgi meelde tuletatakse, eriti meie vanema generatsiooni poolt. Õnneks on see süüdistus aga tänapäeva oludes täiesti alusetu.

Praegune president dr. K. George Pedersen ise on esimese generatsiooni kanadalane ja ta Taanist tulnud vanemad on talle õpetanud respekti etniliste gruppide vastu. Ta suhtumine eestlastesse on ülisoe ja abistav.

Meie ettevõttele oli tõhusaks toeks ka saksa kirjanduse professor dr. Laurence Kitching, kelle sühted ja ekspertiis olid mõju avaldanud kontaktide loomisel ja õppeplaanide koostamisel. Ka möödunud suvisel AABS'i konverentsil Minneapolises leidis meie projekt väga sooja toetuse eesti teadlastelt, kes olid nõus andma oma panust loengute ja seminaridega.

Kuigi Vancouver asub Ameerika kontinendi ühel serval, ei ole meie ettevõte seotud ainult „oma küla rahvaga". See on kogu globaalse eestlaskonna jaoks. Toronto Ülikooli juures on ungarlastel ja ukrainlastel õppetoolid, samuti leedulastel University of Illinois, Chicago Circle Campusel. Ukrainlastel on Harvardis koguni 3 õppetooli.

Olenevalt eestlaskonna toetusest (ja seda globaalses ulatuses) oleks ka meil hea asutada pidev õppetool (endowed char), mis peetakse ülal põhikapitalist laekuvaist protsentidest.

Kaasmaalased, kel puuduvad pärijad ja ei taha oma varandust riigile jätta, võiksid sellele võimalusele mõelda.

Meie kultuuriseeme on pandud mulda Burnaby mäel. Nüüd on meie enda teha, kas sellest kasvab puu eesti rahva tammikus või jääb ta kängu kui armastusepäikest ei olnud küllalt ja väetis jäi väheseks. Lähemaks informatsiooniks kirjutada aadressil: Society for the Advancement of Estonian Studies in Canada (Eesti Kultuuri Ühing Kanadas), 6520 Oak Street, Vancouver, B.C. Canada, V6P 3Z4. Helistada numbritel 604-263-5678; 604-874-1696; 604-261-1870.

EKÜK.

Kommunistlike sidemetega „antikommunist"

Kas Berni saatkonna hõivamine oli Poola valitsuse lavastatud?

BERN — Vahepeal on liikunud kuuldused, et dramaatiline Poola saatkonna hõivamise katse Bernis oli Poola valitsuse juhtimisel tehtud lavastus. Ka Shveitsi politsei tunnistas, et nad pole jätnud seda võimalust sündmuse uurimisel arvesse võtmata, eriti veel kuna hõivamise plaani autor Florian Kruszyk on varem spioneerinud Poolale.

Varssavi on süüdistanud, et Kruszyki nn. „Kodu vabastusarmee" oli ühenduses keelustatud Solidaarsuse ametiühinguga ja Kryszyk on ametiühingule sümpatiseerija.

Shveitsi politsei ütleb, et Kruszyk, kes nimetas end saatkonna hõivamise ajal kolonel Wysockiks, oli Poola salapolitsei teenistuses 1962—1965.

1967. aastal ta tuli Austriasse, kus registreeris end poliitlise pagulasena. Aasta hiljem ta arreteeriti ja süüdistati informatsiooni andmise pärast Poolale, kus ta erialaks olid poola põgenikud; oma andmeid ta andis üle Poola saatkonnale Viinis. Ta oli 11 kuud vangis ja saadeti siis maalt välja.

Kaks aastat hiljem ta pöördus illegaalselt tagasi ja teostas suurepärase röövimise ühe kalliskiviäri omaniku perekonnas, kus ta võttis perekonnaliikmed pantvangideks. Ta vangistati jälle ja viibis 9 aastat vanglas.

Pärast vabanemist ta asus illegaalse immigrandina Shveitsi ja politsei teatel töötas raudtee restoranis. Kui politsei leidis tema ruumist nimekirja Shveitsis asuvaist poola kodanikest koos valepssiga ta saadeti välja.

Ta läks Hollandisse, kus ta organiseeris grupi, kes hakkas võitlema Poola demokraatlike õiguste eest. Aga pärast Solidaarsuse asutamist 1980. a. ta keeldus nende plakati kasutamisest oma restoranis, öeldes et see võivad kahjustada tema „häid suhteid ja sidemeid" Poola saatkonnaga.

Sellise seiklusrikka ja ikka jälle Poola kommunistliku valitsusega esile tulnud sidemete tõttu, kahtlustatakse, et äsjane hõivamine oli tehtud valitsuse soovil Solidaarsusele varju heitmiseks.

Eesti kultuurielu lämmatatakse

Uks eesti kultuurielu informatsioonile suletakse

Lisaks „Vaba Eestlase" eelmises numbris avaldatud artiklis „Moskva diskrimineerib eestlasi" kirjeldatud eesti kultuuriajakirjade välistellimiste keelustamisele on kuuldud Rootsis nõukogude ajakirjandust vahendavatelt firmadelt, et nõukogude poolel on asjaolu vabandatud „paberipuudusega".

Viimane põhjus on naeruväärne, sest nõukogude ajakirjanduse välisriikide tellijate arv on äärmiselt väike. Kui paberipuudus on tõesti nii suur, et tingib mõningate kultuuriajakirjade tiraazhi vähendamist, miks siis mitte lõpetada tasuta läände voolavat propagandapaberimassi, kaasaarvatud ajaleht „Kodumaa"; viimane seisab edasi tellida lubatud väljaannete nimekirjas.

Veel pole selgunud, kas neid väljaandeid lubatakse üldse välismaale või tulevad konfiskeerimisele nagu paljud praegused siseriigile mõeldud väljaanded.

Sellekõrval tuleb meenutada, et kuni Stalini surmani polnud lubatud ajakirjanduslike väljaannete välja saatmist,

pärast surma avanes võimalus poliitilistele väljaannetele ja aastast 1955 peale ka kultuuriajakirjadele.

Praktiliselt on sellega suletud uks kultuurialasele informatsioonile Eestist isegi nõukogude eneste versioonides ehkki Helsingi kokkulepe pidi avardama kultuurivahetuse edutamist.

Tõenäoliselt on eesmärgiks Eesti välismaailmast veelgi rohkem eraldamine, aga ka eesti kultuurielu venestamisega lämmatamine. Vene autorite osatähtsus ilmuval raamatuturul on alatasa suurenenud ja paberipuudus ei takista neist ühelgi ilmumist.

Selle raamatuturu ebatasakaalu vastu on eestlased mitmel kirjanike nõupidamistel kritiseerivalt sõna võtnud,

aga tulemuseks pole mitte edu, vaid äsja veel kirjastus „Eesti Raamatu" direktor Aksel Tamme ootamatu vallandamine.

Alcan Building Products Authorized Dealer — ALCAN
VIHMAVEERENNID JA TORUD
ALUMIINIUM AKNAD JA UKSED
RÄÄSTAALUSED JA PAIKESE VARJUD
20 AASTA GARANTII
LÄTI ETTEVÕTE
Century Aluminum Installers
2226 Dundas St. W. Toronto, Ont. M6R 1X3
Telefon 534-2864
Omanik ARTURS MIME
Võtke ühendust firma omanikuga. — Ei mingit vahemeest.

Oht, mida võetakse kergelt

Rootsi loodus ja eeskätt järved on viimastel aastatel saanud tohutult kannatada õhu saastamise tõttu. Kuid patustajaiks pole mitte siinsed tööstused, vaid väävliühendid tulevad siia peamiselt Lääne-Saksamaalt, Ruhri piirkonnast. Kuid ka Inglismaalt ja Poolast.

Ent nüüd on ka Kesk-Euroopas hakatud taipama, kuivõrd kahjulikud on väävliühendid. Näiteks hakkavad varisema kokku mitme sajandi vanused monumendid ja tornid kuna happelised sademed sõna tõsises mõttes sulatavad neid nagu soe päike lund. Samuti on täheldatud metsade kängumist, rääkimata teatud perioode, kus isegi inimestel on hingamisraskusi.

Kui asja vaadelda n.ö. globaalses perspektiivis, võib taolise õhurüvetamise tagajärjeks olla isegi kliimamuudatused.

On täheldatud, et näiteks Arktise kohal lasub kerge udu, mis koosneb väävliosakestest.

Rootslased juhtisid õhurüvetamisele tähelepanu juba 1972, kuid tookord ei võtnud kõige suuremad saastajad, Lääne-Saksamaa ja Suurbritannia, asja üldse tõsiselt. Leiti, et tegemist on liialdusega. Ent alles nüüd, mil nimetatud maade endi väärtused on mängus, on hakatud probleemist rohkem huvituma.

Inglased on aga endiselt väävliühendite väljalaskmise piiramise vastu — öeldakse, et kahjustusi vähendavad erakordselt kõrged korstnad, mis paiskavad väävli ja muud heiteproduktid nii kõrgele, et need maale tagasi ei tule.

Sellega võib-olla kaitstakse Inglismaad ennast, kuid nähtavasti ei hoolita kõige vähematki, et tuuled viivad inglaste saasta Skandinaaviamaade kohale,

kus see tekitab tõsiseid kahjustusi. Järvede happelisus tõuseb ja järved lihtsalt „surevad" — igasugune elu kaob.

Katsetatud on järvi päästa lubjaga, mis neutraliseerib happelist vett. Sel meetodil on teatud mõju, kuid pikemas perspektiivis see olukorda ei päästa. Sest õhusaastamine jätkub ja mõne aja pärast taastub endine olukord.

Väävliühendite vähendamiseks on praegu vajalik tehnika olemas ja kui asja tõepoolest hakatakse võtma tõsiselt, saaks juba kümne aasta jooksul vähendada õhku reostavaid väävliühendeid 50 protsendiga.

Ainult, et sellist asja peavad puudutatud riigid tegema ühiselt.

Ja paljud ettevõtted pole puhastuseadmetest üldse huvitatud, kuna selliste installeerimine maksab palju ja vähendab kasumeid. Et loodus ja kultuuriväärtused saavad kannatada, ei huvita ettevõtete juhte karvavõrragi.

Juunis igatahes toimus Stokholmis ekspertide konverents, kus eriteadlased paljudest riikidest hakkasid probleemi arutama. EPL

Worthington kaotas

TORONTO — Toronto vakantsele parlamendiliikme kohale alustati juba möödunud kevadel Toronto päevalehe „The SUN" peatoimetaja Peter Worthingtoni sobitamist. Kuigi valimisel tuli ta esimesel hääletamisel kuuest esimeseks, jäi ta teisel kreeklase Bill Fatsise kõrval vähemusse ega ei aidanud seegi, et endine Toronto linnapea ja praegune keskparlamendiliige David Grombie oli ta kandidatuuri esitajaks. Peatoimetajale said saatuslikuks mitmekultuuri kritiseerivad väljendused ühes hiljutises juhtkirjas, millest kreeklasist konservatiivide liikmed suure numbri tegid, öeldes et Worthington on rassist.

Vahepeal oli kuuldusi, et ta võiks samas valimispiirkonnas kanditeerida iseseisvana, aga ta ütles läinud nädalal, et ta ei ole kuigi tõsiselt sellele võimalusele mõelnud.

USA lõpetab Taivanile relvade müügi

WASHINGTON — USA ja Hiina on saanud kokkuleppele, mille tulemusena võidakse oletada, et Ühendriigid lõpetavad vähehaaval relvamüügi Taivanile. Hiina on juba varem teatanud, et kahe riigi vahelised diplomaatilised suhted saavad areneda ainult siis, kui sellekohasele kokkuleppele jõutakse. USA tegevat lähemal ajal juhtnööri, mis on suunatud relvade müügi täielikule lõpetamisele. on tähele paanud kauba vastuvõt-

N. Liit taastas telefoniühendused

MOSKVA — N. Liit taastas möödunud reedel katkestatud telefoniühendused ja andis võimalusi ligi paariks päevaks reserveeritud telefonikõnedele N. Liidust välja. Rahvusvaheline telefoniteenindus katkestati möödunud reedel pärastlõunal ja venelased väitsid, et see oli johtunud tehnilistel põhjustel. Aga USA välisminister George Shultz näis võtvat seda põhjendust skeptiliselt, märkides, et kuigi ta ei taha seda kuidagi kommenteerida, on Moskvas juhtunud midagi, mis näib venelastele muret tekitatavat.

Üheks arvamuseks oli, et Brezhnev on otsustanud presidendikohalt viletsa tervise tõttu lahkuda ja probleem võivat olla uue diktaatori ametisse seadmisel.

SPORT

Põnevad võrkpallivõistlused Jõekäärul

Laupäeval, 11. septembril toimus järjekordselt kolmas eriline võrkpalliturniir, mis nüüd toimus Jõekääru staadionil ja lõppes ukrainlaste ülekaaluka võiduga.

Võistlesid eesti „Kalev" kolme meeskonnaga — vanemad, keskmised ja noored, ukrainlaste S. A. „Ukraina Plast", poolakate „Polonia", tshehhide „Cosmos", soomlaste „Sisu". „Kalevi", ukraina ja tsehhoslovakkia naiskonnad. Turniiri peakorraldajaks ja organiseerijaks oli Allan Luiker, endine Jõekääru Suvekodu kasvandik, keda abistasid Vivian Holmberg, Erik Konze, Valdeko Novek, Derek Pallandi, Raivo Remmel ja teised.

Seekordne võrkpalliturniir oli mõeldud seltskondliku ja perekondliku väljasõiduna,

sõprussidemete loomise ning sinna juurde kuuluvate lõbude ja meelelahutustega

nagu, suvitamine, saunas käimine ja õhtune pidu.

Võistlused viidi korraldajate — „Kalevi" võrkpalli klubi poolt läbi väga sujuvalt. Peakorraldaja Allan Luiker tervitas sportlasi, soovides neile head edu võistlustel.

Jõekääru spordiväljak on aastate jooksul näinud vägagi nimekaid sportlasi ja siin on purustatud mitmetel võistlusaladel rekordeid, mida alati on jälginud suur rahvahulk, kes ergutasid oma võistlejaid hüüete, aplauside ja hõisetega. Kahjuks sellel turniiril puudusid võistluste jälgijad ja ergutajad.

Pingelises võistluses ja tihedas konkurentsis kujunesid lõpptulemused järgmiseks:

meesvõistlejad 1) ukrainlased, 2) eestlased ja kolmandaks tshehhoslovaklased.

Naisvõistlejad jagasid kohti järgmiselt: 1) ukrainlased, 2) tsehhoslovaklased ja 3) eestlased.

Kogu võistluse kestel olid esirinnas ukrainlased nii mees- kui naisvõistlejatega. Oli head kokkumängu ja pideva treeningu tagajärgi.

Peale võistlusi mõnuleti Jõekääru vihusauna leilis, lõbutseti ning sõbrutseti teistest rahvustest võistlejate ja külalistega. Peale õhtueinet algas tants Jõekääru avaras saalis. Tantsuks mängisid viis „Kalevi" võrkpallurit, luues lõbusa meeleolu ja hea tantsutuju.

J. S-gi

MALE

Eesti maletajad alustavad hooaega

Toronto Eesti Maleklubis algab sügishooaeg neljapäeval, 23. septembril algusega kell 7 õhtul Toronto Eesti Majas ja kõik malehuvilised on teretulnud.

Klubi kavatseb korraldada kiirmale turniire, malevõistlusi teiste klubidega ja pakkuda treeningvõimalusi nendele maletajatele, kes kavatsevad osa võtta ESTO-84 maleturniiridest.

Vananenud malekellad on vaja uutega asendada ja klubi otsib toetajaid liikmeid, kelle toetuste abil loodetakse osa malekellade ostukulu katta, püüdes abi hankida ka „Wintario" kaudu. Kingitud kelladele on võimalik annetaja nimi märkida.

Aeg

Spordimärkmeid

Juuli keskpaigus olid odaviske tänavuses edetabelis järgmised 90-meetri mehed:

Detlef Michel, Ida-Saksamaa	94.52
Bob Roggy, USA	93.72
Heino Puuste, Eesti	90.72
Jorma Markus, Soome	90.18

86—90 m vahel on visanud 14 sportlast, nende hulgas soomlased Pentti Sinersaari 89.94, Antero Toivonen 87.86 ja Arto Härkönen 86.40; lätlased Dainis Kula 88.06 ja Janis Zirnis 86.44, rootslased Kent Elderbrink 86.74 ja Jari Keihäs (rahvuselt soomlane) 86.60.

☆

Berliinis korraldatud olümpiapäeval olid paremad tulemused maailmarekordinaise Ilona Slupianeki kuulitõuge 21.58, Ellen Neumanni 400 tõkkejooks 55,88, Alberto -Juantorena 800 m jooks 1.45,87, isikliku rekordi kõrgushüppes püstitanud Jutta Kirst 1.96, vasaraheites Detlef Gerstenberg 77.02 ja odaviskes Detlef Michel 89.16-ga.

☆

Houstonis jooksis Mary Decker 5000 m naiste maailmarekordiks 15.08,26.

RISTSÕNA NR. 1116

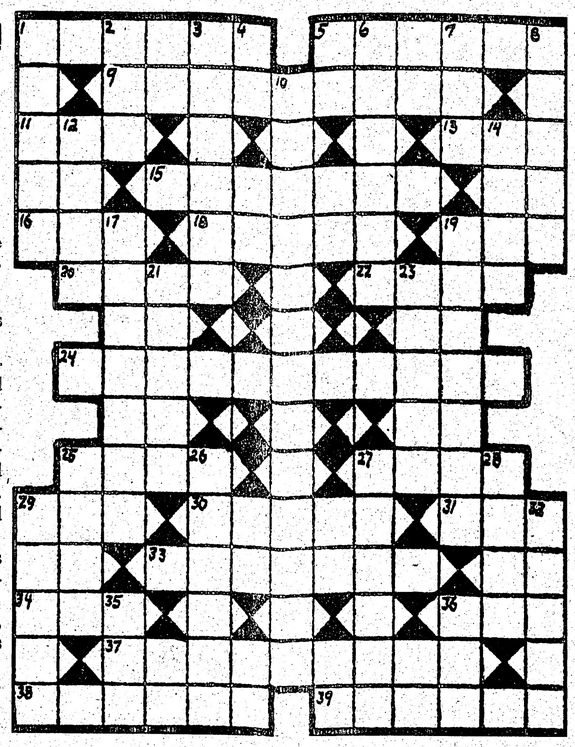

Põikread: 1. Eesti peaminister, 5. Lavakunstnik, 9. Löök teatud kohta, 11. Prantsuse peenrahaühik, 13. Piirkond, 15. Nimekas eesti folklorist, 16. Artikkel saksa keeles, 18. Kiiresti liikumine, 19. Omaaegne filmikoomik, 20. Madal-kidur mets, 22. Rootsi mehenimi, 24. Populaarne eesti laul, 25. Isiklik asesõna, 27. Laastav taud, 29. Lühend arsti tiitlis, 30. Vana-Rooma väejuht ja riigimees, 31. Tipp — inglise keeles, 33. Viga, valesti tegemine, 34. Purjepuu, 36. Kütteaine, 37. Puuviljast valmistatud tarretisetaoline maiustus, 38. Kanada õllevabrik, 39. Vaatekoht.

Püstread: 1. Talvespordivahend, 2. Kuju eesti mütoloogias, 3. Antiikaja riik, 4. Sõjaväe — lühend, 5. Mehe hüüdnimi, 6. Riik Euroopas, 7. Lapsevanem, 8. Kinnitusvahend, 10. Kaelamurdev, eriliste kehaliste võimetega, 12. Tegelane ooperis „Vikerlased", 14. Kuningas Shakespeare'i draamas, 17. Endine eesti ajaleht, 19. Plaatidest laotus põrand, 21. Naisenimi, 23. Linn Soomes, 25. Noa osa, 26. Saatemeeskond, 27. Linn Leedus, 28. Õppeasutus, 29. Kirsiliik, 32. Keedukoht, 35. Endisaegne relv, 36. Sugulane.

RISTSÕNA NR. 1115 LAHENDUS

Põikread: 1. Tobias, 6. Joosep, 10. Kõlav, 11. Porter, 12. Kleist, 13. Lehekuu, 14. Litt, 16. Isse, 18. Tund, 19. Raudsepp, 22. Udar, 24. Vanessa, 25. Asukoht, 27. Aadu, 29. Tiritamm, 32. Vaik, 35. Isak, 36. Kala, 37. Kallist, 39. Lapsed, 40. Tirana, 41 Otsem, 42. Relvad, 43. Delila.

Püstread: 1. Topelt, 2. Barett, 3. Akel, 4. Sõrendus, 5. Madeira, 7. Aulu, 8. Seitse, 9. Pütsep, 12. Kuju, 15. Tulevik, 16. Isiklik, 17. Spohr, 20 Arad, 21. Paris, 23. Daam, 26. Suvisted, 28. Amulett, 29. Tisler, 30. Raspel, 31. Alad, 33. Kasari, 34. Kanada, 37. Kera, 38. Time

ILMUS TEINE TRÜKK INGLISKEELSEST KOKARAAMATUST

„Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ☆ Hind koos saatekuluga Can. $15.—

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus.

Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

ARVO MÄGI

EESTI RAHVA AJARAAMAT

Eesti Päevalehe kirjastus Stokholmis 1979. 256 lk.

Kaas, 29 illustratsiooni ja lay-out Otto Pajult, 17 kaarti Eesti ajaloo erisegadest autori visandite järgi joonistanud Vello Kallas.

Raamat sisaldab kroonika kujul (aasta-aastalt) eesti rahva ajalugu selle algusest tänapäevani koos tähtsamate sündmustega maailma ajaloost, eriti seikadest, mis on mõjustanud eesti ajalugu. Teos kirjeldab eesti rahva ajaloo põhijooni, sündmuste esitamise kõrval kommenteerib autor olukordi, teeb järeldusi ja oletusi. Eriti sobiv noortele kinketeoseks.

Hind $26.— pluss $1.00 saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

VABA EESTLASE TALITUSES müügil stereo heliplaat

INGEMAR KORJUS bass-bariton

CHARLES KIPPER — klaverisaade

Metsateel (A. Kapp), Ennemuiste (M. Saar), Üks suu (M. Saar), Muremaa (R. Päts), Laul sõnajala õiest (T. Vettik), Sind tervitame kuldapäike (A. Karindi) ja Rändaja õhtulaul (J. Tall) ja rahvalaule: K. Raidi seades — Laulu mõju, Kui ma hakkan laulemale, Ära viies ja Kivikasukas, L. Virkhausi seades — Kus on kus on kurva kodu, V. Käppi seades — Linakatkuja ja J. Zeigeri seades — Kanneldajast vend.

Hind $9.50 pluss postikulu $1.—

Prof. FELIX OINAS

„KALEVIPOEG KÜTKES ja muid esseid eesti rahvaluulest, mütoloogiast ja kirjandusest"

Saadaval VABA EESTLASE talituses

Hind $13.— + saatekulu $1.—

Marion Foster Washburne

ÕNNELIKU MAA OTSINGUL

Eesti — päikesekiir pilvede vahel

5.

„Mõned neist on," vastas ta, „kuid tavaliselt maksavad patsiendid — kui see on neil võimalik — väikest tasu, et kulude osas kaasa aidata."

„Kes kannab majanduslikku vastutust ning hoiab sanatooriumid ja puhkekodud käigus?"

„Peamiselt valitsus, kuid osaliselt teevad seda tervishoiuühingud. Nad koguvad raha mitmelt poolt ning peavad üleval ambulatoorseid haiglaid. Need on erilise varustusega ambulantsautod, igas on oma arst ja õde ning need ratastel liikuvad haiglad lähevad inimeste juurde koju, jagavad välja voldikuid tervishoidliku informatsiooniga, annavad haigetele esmaabi ja kui see osutub vajalikuks, viivad nad haiged haiglasse ravile.

„Me paneme suurt rõhku tervishoidlikule õpetusele, sanitaarsele ning preventiivsele arstiteadusele, kuna oleme veendunud, et kergem on tervist hoida kui haigeid jälle terveks teha."

„Kas teil on haiguskindlustus?"

„On küll. Igaühel peab see olema."

„Kas valitsus sekkub ja segab arstiteaduslikku vabadust?"

Ta hakkas naerma: „Kuidas ta seda teha saaks? See ala — ma mõtlen arstid ja tervishoidlikud nõuandlad ja seltsid, on valitsuse poolt kõrgelt hinnatud ning valitsus ei kehtestaks ühtegi tervishoiualast seadust ilma meiga konsulteerimata. Tavaliselt on aga nii, et kõik sellealased muudatused algatatakse meie poolt ning valitsuse osaks jääb raha muretseda ning meie ettepanekud seaduspärastada."

Ta ütles, et kõik arstid peavad olema lõpetanud Tartu Ülikooli või mõne samaväärse ülikooli välismaal ning et arstide arv, mis 1920. a. oli 370, kasvas 1935. aastaks ligi tuhandeni. Kuid 1939. a. on arste kahtlematult palju enam, kuna nende osatähtsus sotsiaalalal on pidevalt tõusnud, kuid et riiklik ülikool piirab nüüd sisseastujate arvu arstiteaduskonda, näitab, et riik e vaja praegusel momendil enam uusi arste.

☆

Morrised läksid tol päeval linnaga tutvuma, nad tegid seda troskaga, kuna see on ainuke õige sõiduriist linnavaatluseks. Professor Morris oli mitmel korral Euroopas elanud, ta oli õppinud nii Heidelbergis kui Berliinis ning oma mesinädalad olid nad samuti veetnud Euroopas. Kui nad tagasi jõudsid, ütlesid nad ühest suust, et nad pole kunagi näinud nii huvitavat linna kui Tallinn! Nad olid söönud oma lõunaeine pingil ühe moodsa kohviku esisel platsil. Plats oli avar, busside ja taksode seisukohtadega ning seda ümbritsesid uued moodsad hooned, kinod ning korterimajad. Ühelpool platsi oli päris kõrge rohetav mäeseljak, sinna viisid üles laiad kivitrepid, ääristatud lilledega. Nad kuulasid muusikat einet süües ning Gretchen, kes ise oli muusikainimene, ütles, et see oli tõeline kontsert. Naastes hotelli oldi vaimustatud ja minul oli muidugi hea meel.

Järgmisel päeval sõitsime Pärnusse. Eesti pealinn meeldis meile, me vaimustusel polnud piire, kuid kuidas on lugu väikese Pärnuga? See on suvituslinn, kuhu välismaalased harva satuvad. Kuid Gretchen oli Eestisse tulnud peamiselt kuumade mudavannide pärast ning arst oli neid ka minule soovitanud, kuigi mu jalg oli paranemas ja ma sain karkudega liikuda. Lohutasin enanst mõttega, et Pärnus on mul võimalik lähedalt näha kuidas eestlased elavad, mitte saalides ja vastuvõturuumides, vaid tavalises eestlase kodus.

PÄRNU: AEDLINN KESKÖÖPÄIKESE ALL

Täiskiilutud, kuid puhtas üheklassilises rongis kohtasime riigivolikogu liiget härra Weilerit, kelle suvekodu asus Pärnus. Ta jutustas, et tema tütar proua Silverton, kes alaliselt elab Kanadas, on kodumaad külastamas ning oleks nõus meile linna näitama, samuti otsiks ta meile pansionaadi.

Pärnu jaamas oligi isale vastu tulnud noor, blond, ilus naine ning härra Weiler tutvustas meid. Proua Silverton võttis meid otsekohe oma kompetentse hoole alla ning kirjutas välja terve rea paiku, kus võime ulualust saada. Ta kahetses, et uus Pärnu hotell pole veel valmis, kuid kinnitas, et kõigis neis pansionaatides hoolitsetakse meie eest hästi.

Lõpuks saimegi ulualuse ühes soome-balti vanamoodsas hotellis, mida pidas noor abielupaar, naine — ilus, mõistlik soomlanna, mees — tumedavereline härrasbaltlane. Selle all ma mõtlen vana balti aadlit — nende saksa aadlike järeltulijat, kes aastasadu tagasi selle maa omaks tunnistasid ning rahuarmastavaist eestlasist oma orjad tegid. Nüüd oli nende võim muidugi ammugi murtud, nende maad võõrandatud ning neile jäetud kasutada igale viiskümmend aakrit.

Meie varanduse kaotanud peremees oli traagiline kuju, umbes nagu Hamlet, kellest oli saanud hotellipidaja — väljaarvatud, et ta oli praktiline ja hea organisaator. Ta suur puumaja evis mitmeid palkoneid, kuid moodne sanitaarseade puudus. Meile meenutas see ameerika suvehotelle kaugetes mägedes või väikeste metsajärvede ääres, kuhu veetorustik veel polnud jõudnud. Kuid ruumid olid paksude krohvitud seintega, suvel ei pääsenud sinna kuumus ligi ega talvel külm. Igas ruumis oli suur kahhelkividest ahi. Selles majas oli endisaegade atmosfääri ning seal elasid rootslased, taanlased ja soomlased, kes Pärnusse olid tulnud oma puhkust veetma või mudaravi saama. Me tundusime endale kui degeneerunud sübariidid, kui me sealt niipea lahkusime kui Pärnu uus hotell oma uksed avas.

Linn oma 22,000 elanikuga asub Pärnu jõe ääres, mis suubub Balti merre. Pärnu asutati 1241 saksa piiskop Heinrichi poolt.

Umbes sada aastat tagasi oli üks balti mõisnik, kelle huvialaks oli aiandus, sinna plaaneerinud mitmeid parke ning kolmkümmend miili pikki alleesid, mis äärestatud igatliiki puudega, mis sealses külmas kliimas kasvada said. Tagajärg on väga kaunis. Erksavärvilised villad asuvad lilleaedade keskel ning suvel on aedades värvilised päevavarjud laudade kohal, lamamistoolid, pingid ja muidugi peenrad lilledega. Lilli leidub ka verandadel ja aknaäärtel. Alleed ei ole asfalteeritud, saja aastaga on maapind kõvaks tambitud ning seal valitseb suur rahu ja vaikus, ainult vanad puud kohisevad. Jalutajaid on palju, samuti jalgrattureid. Õhtuti kostab pargist muusika, kohalik orkester annab igal pärastlõunal kontserdi. Kuigi inimesi liigub kõikjal ning on kilkeid ja naeru, siis ometigi on kõik summutatud. Puudub kaja. Muru ja rohked puud lämmatavad hääled ning elu kulgeb just kui läbi uduliniku.

☆

Gretchen Morris ja mina läksime oma esimest meremudavanni saama. Mudaravila oli valge sammastega klassikalises stiilis maja ning asus puudega ääristatud tänava lõpus, kust edasi sätendas sinine meri. Kui me voorimehega aeglaselt ravilale lähenesime, möödusime paljudest, kellel oli sama siht. See oli nagu hiigelprotsessioon, kus kanti mitmesugust riietust, mehed tihti vaid supelpükse pruunistunud palja ülakehaga ja naiste riietus oli väga moodne, oli näha igasuguseid värve — rohelist, ruuget ja eriti palju elegantset must-valget. Neid kõiki vaatles mõtlikult vana naine, kes tänavat pühkis ja nõjatudes luuale vaatles möödujaid. Naine oli paljajalu, kandis paksu villast kleiti, musta põlle ning pleekunud peerätti. Ta kõnetas möödujaid või lihtsalt seiras neid ilmse huviga. Ta laiad jalatallad olid parkunud ja sääred tugevad, nii et seista tunde ei tähendanud talle midagi. Ta meeldis mulle ja ma kujutlesin, et ta pühib ja vaatleb, vaatleb ja pühib nii umbes kella kaheni ning veedab ülejäänud päeva süües ja õhtul, nii umbes kella üheksa paiku, joob teed ning jutleb oma naabritega päevasündmustest valge hilisööni, sest niisugune näis sellel maal olevat iga töötaja päev. Kiiret polnud kellelgi.

(Järgneb)

ÕLI- ja GAASIKÜTETE puhastus ja parandus

I. Tihane, tel. 447-9745

Hoiduge kummalise käitumisega loomadest

LILO WOLF

(CANADIAN SCENE) — Marutõbi on surmav haigus, mis on põhjustatud viiruse poolt, mis hävitab närvikudesid ja lõpuks ka aju. Inimesed, nagu ka kõik soojaverelised loomad, võivad marutõve ohvriks langeda peamiselt sel teel, et marutõve all kannatav loom hammustuse puhul kannab seda edasi oma ila või ka mõne teise ihuvedeliku kaudu, nagu näiteks piim. Kui inimese nahk on terve, siis kokkupuude marutõvelise süljega või mõne teise kehavedelikuga ei ole kardetav, kuid haiguse viirus võib kehasse tungida ka väikeste kraabete nagu lahtirebenud küünenaha kaudu. Enamusjuhtudel aga saab marutõbi alguse hammustusest.

Kui nakatus on toimunud, siis pole selle jaoks ravimit, haiguse edasisele arengule saab ainult piiri panna vaktsinatsiooni kaudu. 1980. a. leiutati uus kaitsevaktsiin, mis ei tekita eriliselt ebamugavat reaktsiooni. Seda antakse ainult neli või viis korda isikule, kes on nakatatud või keda arvatakse nakatatud olevat. Need isikud, kes töötavad koertega või on metsavahid või muidu metsamehed peaksid oma arstiga rääkima preventiivseist süstidest, sest ka need on nüüd olemas.

Kanadas kannatavad igal aastal tuhanded loomad marutõve all. Nii on väga oluline, et publik teaks, kuidas ennast marutõve vastu kaitsta, samuti kuidas kaitsta oma loomi, nagu kassid ja koerad ja kariloomad.

Kõik koerad ja kassid ning kariloomad tuleb marutõve vastu vaktsineerida, aeg-ajalt tuleb seda aga korrata uute süstide näol. (Need, kes ei jõua maksta loomaarsti tasusid, võivad oma loomadele saada prii süstid lähimast loomakaitse seltsist).

Ärge laske oma koeri või kasse kokku metsloomadega.

Jälgige oma loomi ja kui te märkate, et nad käituvad kummaliselt, on kartlikud või üliagressiivsed ning neil on raskusi neelamisega, siis on õige aeg kahtlustada marutõbe. Hobused ja kariloomad võivad samuti muutuda rahutuks ja agressiivseks ning kannatada musklispasmide all. Püüdke see või need loomad teistest eraldada, kuid hoiduge nende puudutamisest. Kutsuge otsekohe loomaarst kohale.

Kui te kämpite, peate jahti või matkate metsades, siis olge alati valvel ja arvestage võimalust, et te võite marutõbise metsloomaga kokku sattuda. Kõige enam levitavad marutõbe skunksid, pesukarud, rebased, oravad ning nahkhiired. Nad käituvad siis erinevalt, väljaspool normi, tihti ei tunne nad hirmu ja nad on ebatavaliselt agressiivsed, võivad oksendada ja avaldada lämbumistunnuseid. Hoiduge nendest eemale. Kui olete sunnitud niisugust looma tapma, siis ärge teda puudutage. Kui te olete sunnitud aga tapetud looma puudutama, ärge tehke seda paljaste kätega, kasutage kindaid ja peske kinnas pärast tugeva desinfitseeriva vedelikuga.

Kui olete kahtlase looma tapnud, teatage sellest kas politseile, metsaülemale või föderaalsele Health of Animal Branch'ile. Öelge, et teie arvates kannatas loom marutõve all. Teatage ka ühtlasi täpne koht ja aeg kus te looma kahjutuks tegite.

Ontario tervishoiuvalitsus ütleb, et „kui te kahtlustate et teie või keegi teine on kokku putunud marutõbise loomaga, peske otsekohe vee ja seebiga kõik haavad, võtke kontakti oma arstiga ning teatage juhtumist tervishoiupunkti.

Kui te enda arvates olete kokku puutunud marutõbise loomaga, kuid pole arsti poole pöördunud ning tunnete ennast veel paar päeva hiljem täiesti tervena, siis on see vale arvamine, et te tegelikult olete terve ja nakatamata. Marutõbi võib areneda väga aeglaselt ning on juhuseid, kus see alles aasta hiljem välja lööb."

PENSIONÄRID...
ONTARIO KINNISVARAMAKSU SOODUSTUSE SOOVIAVALDUSED.

Ontario maksusoodustused pensionäridele on kavandatud selleks, et aidata linna-, kooli- ja müügimaksude (Sales Tax Grants) samuti küttekulu tasumisel Ontario elanikel, kes on 65-aastased ja vanemad. Kinnisvaramaksu soodustus, kuni $500 perekonnalt, on jagatud kahte ossa. Esimene osamaks, 1982. a. maksusoodustus, mis põhjenes 1981. a. sooviavaldusel, postitati kevadel.

Tulumaksu ministeerium on just lõpetanud kinnisvaramaksu soodustuste sooviavalduste saatmise, millise pensionärid peavad täitma, et saada maksusoodustust lõplikule osamaksule.

Kui saite 1982. a. vahepealse (Interim Grant) maksusoodustuse, siis saate ka sooviavalduse.

HOOLITSEGE SELLE EEST, ET AVALDUS OLEKS TÄPSELT TÄIDETUD.

Võtke mõni ekstra minut sooviavalduse täitmiseks ja siis kontrollige uuesti täpsust. Ministeeriumil on siis teie avalduse edasisaatmine ja tsheki kättetoimetamine lihtsam. Eriti peaksite pidama meeles järgmist:

- Pange kirja kinnisvaramaks või rent terveks aastaks.
- Andke sooviavaldusele allkiri. Ka abikaasa, kui ta on 65 või vanem, andku oma allkiri.
- Kui teie abieluseisund või aadress on muutunud, siis täitke avaldusel selleks ettenähtud osa.

Ministeerium algab kinnisvaramaksu soodustuste tshekkide saatmisega novembri alguses ja jätkab seda tavalises korras.

MÕNED PUNKTID MEELESPIDAMISEKS

- Kui te pole saanud sooviavaldust 14 päeva jooksul ja arvate, et olete õigustatud saama kinnisvaramaksu soodustust, siis palume võtta ühendust ministeeriumiga.
- Need pensionärid, kes saavad 65-aastaseks ajavahemikul juuli—detsember, 1982. a. saavad sooviavalduse 1983. a. alguses.
- Need pensionärid, kes saavad 65-aastaseks 1982. a. saavad maksusoodustuse terveks aastaks, kui nad tagastavad ministeeriumile sooviavalduse.
- Kui te kolisite alatiseks elama Ontariosse 1982. a., siis teie maksusoodustuse summa oleneb sellest, kui kaua olete elanud Ontarios. Kui te pole saanud sooviavaldust, võtke ühendust ministeeriumiga.
- Pensionärid, kes pole õigustatud saama föderaalvalitsuse pensioni (Old Age Security), kuid kes on varem olnud õigustatud saama kinnisvaramaksu soodustust, saavad ka sooviavalduse. Kui te elate kinnisvaramaksuvabas majas, nagu alatise hoolitsusega kodus, vanadekodus või mingis sarnases institutsioonis, siis pole te õigustatud saama sellist maksusoodustust.

Igatahes, kui kolite sellisesse tulumaksuvabasse majja 1982. a., siis olete õigustatud saama maksusoodustust kinnisvaramaksu või üüri osas selle aja eest enne kolimist.

MÜÜGIMAKSU SOODUSTUS (Sales Tax Grant)

Tulumaksu ministeerium saadab 3. detsembril kõikidele pensionäridele müügimaksusoodustuse tshekid. Selleks soodustuseks pole vaja sooviavaldust.

LÄHEMAKS INFORMATSIOONIKS HELISTAGE MINISTEERIUMI MITMEKEELSELE INFORMATSIOONI KESKUSELE:

- Suur-Torontos helistage 965-8470
- Area Code 807, küsige operaatorilt Zenith 8-2000
- Mujal helistage 1-800-268-7121

Või kirjutage: Ontario Tax Grants for Seniors, Ministry of Revenue, Guaranteed Income and Tax Credit Branch, Queen's Park Toronto, Ontario M7A 2B3.

Ontario Ministry of Revenue

George Ashe, Minister

T.M. Russell, Deputy Minister

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-5779, kodus 762-2367

JOHN E. SOOSAAR, C. A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
Kuulutusi võetakse vastu:
Toimetaja kodus
väljaspool tööaega:
Hannes Oja 481-5316
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

üks toll ühel veerul	$4.25
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

Kuulutuste hinnad:

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
1955 Leslie St.
Don Mills, Ont.
M3B 2M3
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

Lembit Laasberg professoriks Harvardis

Keemiainsener Lembit Laasberg töötab praegu anestesioloogia assistent professorina Harvardi ülikooli arstiteaduskonnas, olles sellega esimeseks eestlasest professoriks selles üldtuntud ja kõige vanemas USA ülikoolis (asutatud 1636). Ta töötab ühtlasi ülikooli haiglas printsipiaalse uurimiskeemikuna.

Hariduse sai L. Laasberg Rootsis, lõpetades seal Lundi ülikooli fil. kand. kraadiga keemia alal. Jatkanud edasiõppimist tehnilises instituudis Göteborgis lõpetas ta õpingud professionaalse inseneri diplomiga 1954. a. Pärast seda töötas ta keemia alal haiglas Kanadas, kust tuli tööle Tufts ülikooli New England Medical Centeri Bostonis. Sealt siirdus ta Harvardi ülikooli Medical Schooli uurimisala peakeemikuna anestesioloogia uurimislaboratooriumi Beth Israel hospitali, Bostonis, alates seal erialase uurimistööga juunist 1967.

L. Laasberg on avaldanud kaasautorina kokku 38 teaduslikku tööd, enamikus esimese autorina. Aprillis esines ta oma uurimustest loenguga rahvusvahelisel anestesioloogia konverentsil. Akadeemiliselt kuulub L. Laasberg EÜS-i liikmeskonda. VES

Oskar ja Emilie Rätsep tähistasid Torontos 8. aug. 1982. a. oma 50-ndat pulma-aastapäeva, kuhu nende sõbrad tulid õnne ja tervitusi soovima. Kuna tütar oma perega oli just kuu aega varem Torontos, siis ei olnud neil võimalik jälle tulla, kuid nende õnnesoovid tulid samal päeval koos 50-ne punase roosiga, mis rõõmustas väga vanemate südameid.

Lõuna-Rootsi Eesti Majas Lundis kõneles rohkearvulisele kuulajaskonnale endine „Estonia" ooperiprimadonna Ida Loo-Talvari Evald Aava ooperist „Vikerlased". Ettekannet täiendasid helilindistatud katked ooperist. Kuna kõneleja oli üks ooperi peaosalisi Jutana, siis olid talle mällu sööbinud detailid ja pildid, milliseid ta esitas näitlejale omase selge väljanduseviisiga. „Vikerlaste" esietendus toimus 8. septembril 1928 ja seda esitati selles lavastuses 28 korda. Pärast tunniajalist ettekannet järgnes pikem diskussioon, kus referent vastas humoorikalt küsimusile oma kaasaegsete esinemisest, kuidas üks või teine solist oma hääleorgane „korda seadis". Oli olnud ka neid, kes ei viitsinud tekste pähe õppida ja laulsid lihtsalt la-la-la, mida publik aga ei märganudki.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, klosetid jm.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas – teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 16. septembril 1982 — Thursday, September 16, 1982

KIREV MAAILM

RELVAKAUBANDUS

Tulirelvade valmistamisel ega levitamisel pole rahvuslikke piire. Näit. Falklandi kähmluses ründasid argentiinlased inglasi prantsuse lennukitega ja mõlemad pooled kasutasid prantsuse Exocet-tüüpi rakette, Iisrael ja Inglismaa kasutasid ja kasutavad USA-s ja Lääne-Saksamaal ehitatud laevu jne. — Toronto Globe and Mail kommenteeris Falklandi kähmlust: „See demonstreeris poole triljoni dollari suurust (aastas) relvatööstust. USA- relvakontrolli direktor E. Rostow võrdles rahvusvahelist relvakaubandust palaviku diagrammiga, millele registreeritakse rahvaste rahu, mässud, hirm ja paanika.

MAAILMA NÄLJAHÄDA

Euroopa Nõukogu koosolekul Strasbourgis mainiti, et maakera elanikkonnast iga kaheksas inimene nälgib. UNO andmeil on nälgijate arv vähearenenud maades suurem, 1:4 ehk 23%. Austria sotsialist Windsteig väitis, et Aafrikasse imporditud nisu väärtus on vähem kui ühe aatomiallveelaeva hind. — Nõukogu soovitab toiduainete hindade rahvusvahelist stabiliseerimist — rohkem abi, paremat abistamise korraldust ja alaarenenud maades maareformi. Toiduainete produktsiooni suurendamist soovitatakse tubaka ja kohvi produktsiooni vähendamisega.

ELUKALLIDUS LINNADES

Aluseks võttes toiduainete, alkoholi, tubaka, riietuse, majapidamise tarbeesemete, lõbustuste ja transpordi hindu on Business International, N.Y. arvutanud, et a. 1982 on Tokio kalleim linn elamiseks. Moodsad linnad Pariis, London ja New York ei küüni esimese 10 hulka. Loetletakse tosin „kallimaid": 1. Lagos, 2. Tokio, 3. Oslo, 4. Djakarta, 5. Bagdad, 6—7 Abidjan ja Helsingi, 8. Taipea, 9. Zürich, 10.—12. Genf, Singapur ja Teheran.

ÄRI ON ÄRI

Ameerika Ühendatud Piibli Selts tellis a. 1981 hiina trükikojalt rohkem kui 11 miljonit piiblit, mis on 50% suurem üle maailma trükitud piiblite arvust. Tellimine täidetakse Hong Kongis asuva kompanii poolt, kus varem Mao kõned ja kommunistlikud propaganda müürilehed trükiti. Nüüd trükib see kompanii 2—3 miljonit piiblit aastas. Ideoloogilised erinevused äripartnereid ei segavat; tehtud tehingud seisvat ärilisel alusel. Järelikult, rahal on suurem jõud kui Maol või Marxil.

VALE MELOODIA

Toronto eestlane ostis oma naise 40-ks sünnipäevaks „mängutoosi", mis pidanuks mängima „Happy Birthday to You", kuid sünnipäeva pidulauas mängis toos tuntud slaagerit: „Mul kodus istub vanamoor, kes muud ei taha kui raha . . ."

TULETÜLID IISRAELIS

Juutide Talmud keelab neile hingamispäeval tuletegemise. Rabid (seaduste seletajad, preestrid) on seda keeldu ka elektri lülitamise kohta keelavalt tõlgendanud — Teadlased, kes 20-sajandi moodsat elu soovitavad, on talmundikohase (?) automaatse elektri-lülitaja leiutanud. Seda aluseks võttes on Iisraeli Ülemkohus valitsuse ühe varajasema korralduse, et lennukid võiks ka hingamispäeval lennata, lennukite suhtes tühistanud.

TÖÖTAOLEK MAAILMA „HAIGUS"

Washingtonis koostatud statistika võrdleb töötaolekut USA-s, Inglismaal, Prantsusmaal, L.-Saksamaal ja Jaapanis. Ameerikas on 10,3 miljonit töötut ehk 9.4% kogu tööväest — suurim arv pärast Teist maailmasõda, Inglismaal 13% — tööstusriikidest töötute arvuga esikohal. Kuigi arvud Jaapanis (2,2%) ja L.-Saksamaal (5,5%) on väiksemad, on need suurenemas. Jaapanis oli 1982. a. esimesel poolel 90.000 töötut rohkem kui a. 1981.

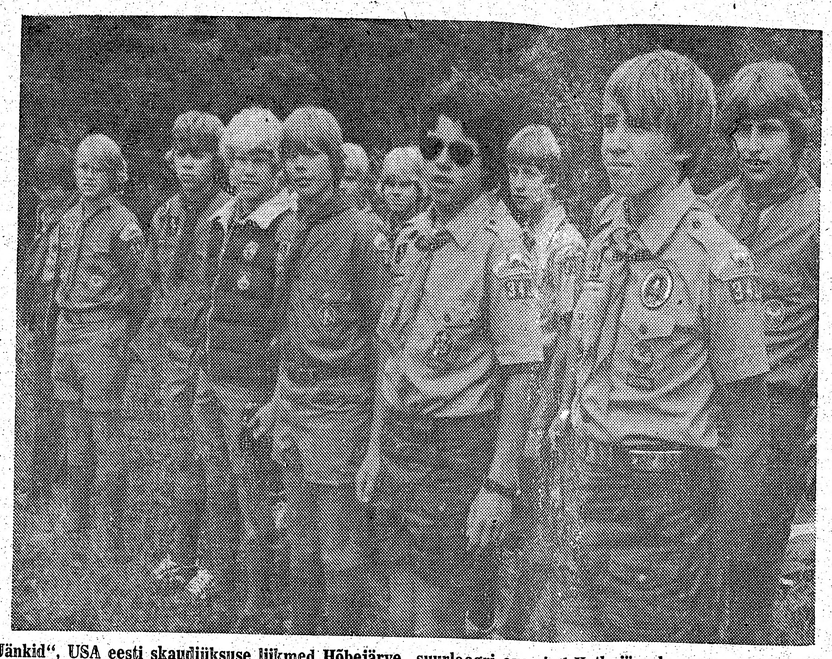

„Jänkid", USA eesti skaudiüksuse liikmed Hõbejärve suurlaagri avamisel Kotkajärvel.

Foto: Ervin Aleve

Venelased reostavad Peipsi järve

Järve vett vajatakse tulevikus Põhja-Eesti linnade elanike varustamiseks joogiveega

— Quo vadis, Peipsi? küsib Aare Mäemets „Eesti Looduse" maikuu numbris ja vastab samas, et on vaja võtta ette terve rida aktsioone, muidu ootab Peipsit bioloogiline katastroof. Mäemets kirjeldab Peipsi ilu ja mitmekülgsust, mis on teinud järve otstarbekaks nii kalastuseks, supluseks, loodusenautimiseks, liikluseks kui ka tööstuste jaoks kasutamiseks. Peipsis on 36 kalaliiki ja eriti Suurjärve lõunaosas pesitseb palju veelinde. Kohati, näiteks Emajõe deltas, on järv kujunenud täielikuks linnuparadiisiks. Kuid praegu toimub kiire vee reostumine. Peipsit ähvardab katastroof . . .

Ja ometi pole veel kõik Peipsi võimalused ära kasutatud. Varsti on hädavajalik hakata Peipsist joogivett võtma Põhja-Eesti linnade elanike jaoks.

Võrtsjärve Limnoloogiajaam korraldas suvel 1980 ekspeditsiooni Peipsi tervise uurimiseks. Uurimislaev „Bioloog" kündis ligi kuu aega Peipsi laineid ja võttis ligemale 60-st kohast proove.

Pealiskaudselt pole võimalik näha, kuivõrd reosunud Peipsi on. Vee läbipaistvus on Suurjärves 2—3 meetrit ja Lämmi- ning Pihkva järvedes 1—2 meetrit. Kõige läbipaistvam on Suurjärve põhjaosa — 3,4 meetrit. 1956 oli suurim läbipaistvus 5,8 meetrit, kuid juba 1957 oli väiksem läbipaistvus kui käesoleval aastal.

Üheks suurimaks probleemiks on sulfaatide ja kloriidide hulga suurenemine Peipsi vees. Keskosas on keskmine sulfaatide sisaldus suurenenud neljakordseks aastal 1975 võrreldes 1955 aastaga. Kloriidide osas on tõus umbes sama suur, naatriumi ja kaaliumi hulk on tõusnud kiiremini ja fosfori hulk on kümnekordistunud. Aare Mäemets kirjutab:

„. . . ohtlikum tegur Peipsi hüdrokeemias aga on sulfaatioonide hulga kiire suurenemine.

Need tulevad Peipsi peamiselt Pungerja jõe kaudu ja tööstussuitsuga ning kujutavad endast viit siitikuga pommi, mille lõhkemist on oodata

lähema aastakümne jooksul (kui ei rakendata järvekaitse meetmeid). Fosforiühendid hävitavad hapniku järvevees ja hapnikupuuduse tõttu kujuneb sulfaatidest väävelvesinik, mis suuremal hulgal teeb kõik loodusliku elu võimatuks Peipsis".

Peipsi allakäiku on märgata ka sini- ja niitvetikate suurest juurdekasvust, need on taimed, mis otseselt viitavad vete reostumisele.

Juba a. 1964 kadus lõplikult vesikirbuline küürik, milline ainult suudab päris puhastes vetes üle elada.

Praegu annab Peipsi aastas 90—120 tuhat tsentnerit kala, mõnikord isegi rohkem. Kuid sellest hulgast on vääriskala osatähtsus väike — ainult 1/6—1/5.

Veo reostumisele aitavad kaasa mitmed tegurid: solgivee puhastamata väljalaskmine, põldude väetamine, puhastamata tööstusvee väljalaskmine ja liikluse juurdekasvust tulnud otsene veerikkumine, vahetevahel leitakse Peipsi pinnal õlilaike.

Kõik see veerikkumine on väriskalade sissetoomise katsed nurja ajanud.

Vesi on lihtsalt liiga must ega kõlba neile vääriskaladele, millistega siiani on katsetatud. Aare Mäemets arvab, et tuleks veel katsetada angerjatega, kuna neile tohiks vesi sobida.

Aare Mäemets konstateerib, et siiani on Peipsit peamiselt kasutatud, kuid pole midagi selle puhtakshoiuks vastutasuks ära tehtud. Et päästa Peipsit kalaveena ning veetagavarana tuleb juba nüüd hakata vett parandama ja väljalaske vähendama. Selleks on vaja moodsamaid puhastusseadmeid kolme astmega: mehaaniline, biloloogiline ja keemiline puhastus. Eriti tähtis on nende rajamine Tartu, Võru ja Pihkva lähestikku. Viimase linna juures on selline ehitus juba käigus.

Põlluväetiste kasutamist tuleb vähendada ja tööstusvett ei tohi nii puhastamatul kujul Peipsi välja lasta.

Võib-olla oleks vajalik ka vähendada mootorpaatide kasutamist.

Loodetavasti pääseb Peipsi siis katastroofist . . .

Seapidustus Soomes

Soome noorsoo- ja põllumeeste seltsid korraldasid seapidustuse, kus samaaegselt olid põhjamaade esimesed sigade võidujooksuvõistlused. Pidustuse peategelasteks olid 14 rasvast siga, kes tegid hirmsat kisa ja põhjustasid rahvale lõbusa meeleolu. Päeva nimetuseks oli antud ühe sea nime järgi Tarmon Poika. See Martti Pokela siga tembeldati Põhjala kiireimaks seaks, kes 70 m distantsil tegi uue Põhjala rekordi 22,8. Hiljem parandas seda Sääksjärve Läski (Pekk), viies rekordi 20,10-le.

Sigade liikuma saamiseks kasutati mitmesuguseid vahendeid. Neist soosituimad olid erilised kellad, mida peremehed helistasid sigade taga. Teised tagusid lokku. Eriti omapärane oli olnud Potsi peremees, kes oli ise sea seljas istunud. Esikohale tulnud sea peremehele oli auhinnaks 1500 Soome marka (ca $350).

Picasso varastatud maalid leitud

MAINZ — Kaks Picasso maali, mis möödunud aastal varastati, on jälle leitud. Maalide koguväärtuseks peetakse umbes $800.000. Üks neist on „Femme Nue Assise" (Istuv akt) ja teine „La Cotelette". Maalid müüdi 1920. aastal Louis Lieris galeriis Pariisis ja olid aastal 1966 Praha riiklikus galeriis, kust need 1981. a. septembris varastati.

Uued Lääne-Saksa õpikud pehmendavad „holocausti"

WHEELING, West Virginia — Uued Lääne-Saksa ajalooõpikud sisaldavad lahjendatud versiooni juutide suurest poliitikarelvast „holocaustist", kus olevat 6 miljoni juuti süsteemipäraselt hukatud, seletas Wheeling Collega professor Walter Renn, kes on spetsialiseerunud natsi-Saksamaa ajaloole. Ta nimetab „holocausti" võibolla raskeimaks kõigist aineist, et õpetada seda „humaansel ja psühholoogilisel tasemel". Kuigi 1983. a. õpikud näitavat mõningaid parandusi eelmiste aastate versioonide kõrval, need siiski vähendavat sakslaste süüdlust Euroopa juutide mõrvamisel.

Inglismaa hoiatab Argentiinat:

Hoidku laevad ja lennukid eemale

ÜRO — Inglismaa on hoiatanud Argentiinat, et viimane hoiaks oma laevad ja lennukid eemal Falklandi saarte ümber olevast keelustatud tsoonist, et mitte tekitada arusaamatusi ja soovimatuid kokkupõrkeid.

Inglise saadiku John Thompsoni kirjas ÜRO Julgeoleku Nõukogule, öeldi, et 150-meremiiline tsoon on vajalik, kuna Argentiina pole olnud nõus deklareerima vaenuvahekorra lõpetamist või lubama, et tulevikus poleks enam ebaseaduslikke katseid küsimust jõuga lahendada.

Kuni Argentiina ei ole deklareerinud sõjategevuse lõppu, ütles John Thompson,

peavad Argentiina laevad ja lennukid vältima tsooniala või nõudma Inglismaalt sellekohast nõusolekut sealseis vetes liikumiseks.

Sellejuures on aga täiesti keelatud tsooni tulek Argentiina sõjalaevadel ja lennukeil.

Thomson vastas Argentiina protestile, mis esitati 13. augustil Julgeoleku Nõukogule pärast seda, kui Inglise laevastik pidas kinni kolm Argentiina kalalaeva Falklandi lähedal.

Arengu üheks aspektiks on kahe Falklandi saare elaniku pöördumine ÜRO poole,

nõudes, et Falklandile antakse iseseisva riigi õigused.

„Sotsialistlik" süsteem

Vene „sotsialistliku" majandussüsteemi rakendamisel juhtub imelugusid, mis sageli annavad välja kõige vaimukama veste mõõdud. Võtame näiteks alljärgneva loo, mis ilmus 25. augustil Tallinnas ilmuvas kommunistliku partei ajalehes „Rahva Hääl":

„Ostsin 19. JUULIL Tallinnas Vana-Viru tn. 3 asuvast kaupluse „Juveel" filiaalist nr. 2 üheksarublase elektriäratuskella. Kodus selgus, et mulle oli müüdud praaktoode.

JÄRGMISEL PÄEVAL olin poes tagasi. Müüja vahetas praakkella uue vastu, aga see töötas vaid tunni. 21. juulil tahtsin kella poodi tagasi viia, kuid kaupluses oli inventuur. 26. JUULIL käisin oma muret kurtmas kellapoe juhataja asetäitja juures. Temalt kuulsin, et praaktooteid kauplus ilma garantiiremonditöökoja teatiseta ümber ei vaheta.

Egas midagi. Läksin siinsamas Vana-Viru tänavas asuvasse garantiiremonditöökotta. Teatise sain järgmisel päeval pärast lõunat. Nii et 27. JUULIL olin NELJANDAT KORDA kellapoes. Rõõmu kogu see asjaajamine mulle mõistagi ei valmistanud, sellepärast nõudsingi juhataja asetäitjalt kaebusteraamatut. Seda mulle aga ei antud. Põhjendus oli: „Kauplus ei ole süüdi. Pöörduge kelli tootva tehase poole."

Et kellapoes on ametis kaubatundja ja kellassepp, leian, et töö õige organiseerimise korral oleks ostjate jooksutamine välditav."

Voldemar Treimut, Harju rajooni elanik.

★

V. Treimuti kiri kaasas, käis allakirjutanu Tallinna Tööstuskaubastu peakaubatundja Anne Aasmäe jutul. Allpool A. Aasmäe kommentaar.

„Voldemar Treimutil poleks tarvitsenud Tallinna vahet sõita, kui ta oleks kellapoes tähelepanelikult ringi vaadanud. Seal on üleval kaupade ümbervahetamise eeskirjad. Et inimene ei taibanud eeskirju uurida, pidanuks kaupluse töötajad ostja tähelepanu neile juhtima.

Elektriäratuskell on üsna kapriisne toode. Ainuüksi kella loksutamine võib patareid paigast nihutada ja kell jätab tiksumise järele. Sellepärast kontrollitaksegi poes iga toodet ja praaki ostjaile keegi tahtlikult kaela ei määri.

Garantiitähtajaga tööstuskaupade ümbervahetamisel kehtib kindel kord. Kahjuks Vana-Viru tänaval asuvas kellapoes sellest absoluutse täpsusega kinni ei peetud. 20. juulil, mil V. Treimuti praagiks osutunud kell ilma garantiiremonditöökoja teatiseta uue vastu ümber vahetati, tegi müüja vea. Hiljem käisid asjad korra kohaselt, välja arvatud see, et 27. juulil keeldus kaupluse juhataja asetäitja ostjale kaebusteraamatut andmast.

Nüüd pisut täpsemalt tööstuskaupade ümbervahetamisest. Jaekaubandusvõrgust ostetud tööstuskaupades, millele on kehtestatud garantiitähtajad, varjatud vigade avastamisel enne garantiitähtaja lõppemist vahetatakse need kaubad ostja nõudmisel uute vastu ümber samas poes, kust nad osteti, või ostja elukohajärgses kaupluses. Kellad vahetatakse ümber juhul, kui garantiiremonditöökoda ei kõrvalda puudusi 7 päeva jooksul pärast ostja pöördumist nende poole, samuti kui kell vajab pärast üht remonti veel teist parandust. Kellad vahetatakse ümber esimese 30 päeva jooksul alates ostmise hetkest tingimusel, et tootes avastati vigu, mida ei ole tekitanud ostja ning mis on tõendatud garantiiremonditöökoja teatisega. Kella ümbervahetamisel esitab ostja kauplusele toote passi (garantiitalongi) ja garantiiremonditöökoja teatise kahes eksemplaris.

Garantiitähtajaga toodet, mille rike on tekkinud ostja süü tõttu, ei vahetata ümber ega tehta sellele ka garantiiremonti. Lahkarvamuste puhul ostja ja garantiiremonditöökoja vahel teeb lõpliku otsuse ostetud esemes rikete tekkimise põhjustest kaupade ekspertiis. Eksperdi kutsub välja garantiiremonditöökoda. Ekspertiisi kulud kannab süüdiolev pool."

Niisiis, kord on kord. Sellest tuleb kinni pidada nii müüjail kui ostjail, kuid seda korda tuleb ka inimestele selgitada. Muidu võib nii mõnelegi ostjale jääda mulje, et asju ei aeta nagu vaja. Ja antud juhul oligi osalt just sedamoodi.

Tiiu Põld

USA turist Venemaal

Raskused algasid Tallinnas . . .

— Nõukogude turismi „salapärasusi" õppisime tundma juba Tallinnas, kirjutab Baltimore ajalehes „The Sun" reisimees Barry Rascovar. Teda oli hoiatatud enne reisile asumist Ameerikas, et Nõukogudemaal võib kõike juhtuda, kuid ta ei osanud ette näha, mis võiks reisikavas siis õieti juhtuda. Kuid „juhtuma" hakkas juba Tallinnas kus talle üteldi, et kuigi ta on reservatsiooni teinud Olümpia hotelli, ei viida teda sinna, vaid paigutatakse Viru hotelli. Miks? Vastust sellele ei saadud. Tegemist näis olevat mingi Inturist saladusega.

Autor ütleb, et Venemaal ei saa ükski turist esimese klassi kohtlemise osaliseks. Suur ja võimas Nõukogude Liit ei ole nimelt võimeline pakkuma esimese klassi turismi. Kuid peale selle koheldakse turisti nagu mingit kardetavat välismaist spiooni, piiratakse ta vabadust ja teda valvatakse suurima hoolega.

Kergem on Venes matkata suurtel reisigruppidel, kuigi nendel on piiratud marsruut.

Väiksemaid eragruppe vahitakse umbusklikult ja kahtlustavalt.

Kui ameerika reisimees saabus reisilaevaga „Georg Ots" Helsingist Tallinna, oli tema passi ja tavalisi reisidokumente süngete nägudega ametnike poolt uuritud nii põhjalikult, nagu oleks sealt otsitud mingit salakirja.

Omavolitsemised turistide kallal ilmnesid peagu igal sammul. Leningradis teatati, et ameeriklane ei pääse kiirrongile „Punane Nool", kuigi ta oli sellele pileti varunud. Põhjust jällegi ei nimetatud, küll aga teatati, et ta võib Moskvasse sõita „ühe teise Punase Noolega".

Selleks osutus mingi „antiikasjade kauplusest" väljatoodud reisirong, mis hakkas loksuma Moskva poole.

Gruusias tahtis ameeriklane asuda moodsasse reisilennukisse, et tagasi minna Moskvasse, kuid jällegi öeldi talle „njet". Vaatamata sellele, et ta oli juba aasta tagasi teinud selleks lennuks reservatsiooni, viidi ta lennujaamas ühte teise hoonesse ja pandi mingile propelleritega antiiksele lennukile.

Välismaalased saavad siiski N. Venes parema kohtlemise osaliseks, kui Nõukogudemaa enda kodanikud. Välismaalastel on eri ooteruumid, nendel on eri baarid ja restoranid.

Lennukitele lastakse välismaalased enne, pärast neid tohivad tulla ka pärismaalased.

Reisimees jutustab ka vene toitudest, üteldes, et Baltimore teise klassi restoranides on toit parem ja mitmekesisem, kui Nõukogude Liidu esimese klassi restoranides, mis määratud peamiselt välismaalastele ja oma maa eliidile.

Üldse on toitlus Venes praegu raskeimaks probleemiks. Taksojuht Tallinnas oli ütelnud, et ta pole enam nädalaid poodides liha näinud. Ei ole küllalt ka värsket kala. Leningradis ja Moskvas on isegi aedvili muutunud harulduseks.

Millega Venemaa aga võib uhkustada, on tema ajaloolised paleed, kirikud, kloostrid, mis nüüd tehtud välisturistidele tõmbenumbriks.

Autor ütleb, et omaette vaatamisväärsus on ka Eesti hansalik pealinn Tallinn, mis omab euroopaliku ilme.